

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra primární a preprimární pedagogiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Využití regionálních prvků ve výuce vlastivědy na 1. stupni ZŠ v mikroregionu
Hornácko

Petra Ilášová

Olomouc 2024

Vedoucí práce: Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem uvedenou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením Mgr. Aleny Vavrdové, Ph.D. s použitím zdrojů a literatury, které jsem v práci uvedla a citovala.

V Louce dne 7. 2. 2024

.....

Petra Ilášová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Aleně Vavrdové, Ph.D. za odborné a vstřícné vedení, trpělivost, ochotu, přínosné rady a připomínky, které mi věnovala při zpracovávání diplomové práce. Taktéž si mé poděkování zaslouží všichni vyučující, kteří mi věnovali svůj čas, a školy, kde jsem mohla využít respondenty k vyplnění didaktických testů.

V neposlední řadě patří velké poděkování celé mojí rodině, přáteli a nejbližším, kteří mi byli a jsou velkou oporou nejen při psaní diplomové práce, ale i v životě.

Anotace

Jméno a příjmení:	Petra Ilášová
Katedra:	KPV – katedra primární a preprimární pedagogiky
Vedoucí práce:	Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2024

Název práce:	Využití regionálních prvků ve výuce vlastivědy na 1. stupni ZŠ v mikroregionu Hornácko
Název v angličtině:	The use of regional elements in the teaching of national history at the elementary school in the Hornácko microregion
Zvolený typ práce:	Diplomová (Mgr.)
Anotace práce:	Diplomová práce na téma „Využití regionálních prvků ve výuce vlastivědy na 1. stupni ZŠ v mikroregionu Hornácko“ se zabývá znalostmi žáků, kteří žijí a navštěvují školy na území mikroregionu Hornácka. Práce se zaměřuje na teoretickou část, která obsahuje tematiku regionu, mikroregionu Hornácko, rámcový vzdělávací program, pojetí vlastivědy a dítěte mladšího školního věku. Praktická část zahrnuje vytvoření výzkumného šetření ve formě didaktického testu, jehož výsledky budou analyzovány a poslouží k návrhu projektové výuky s využitím regionální prvků na Hornácku a poslouží pro další učitele v mikroregionu.
Klíčová slova:	Region, regionální prvky, mikroregion, Hornácko, rámcový vzdělávací program, vlastivěda, dítě mladšího školního věku, didaktický test, projekt
Anotace v angličtině:	The diploma thesis on the topic "The use of regional elements in the teaching of national history at the first grade of elementary school in the Hornácko micro-region" deals with the knowledge of pupils who live and attend schools in the Hornácko micro-region. The thesis focuses on the theoretical part, which includes the themes of the region, the Hornácko

	<p>micro-region, the framework curriculum, the concept of national history and the child of younger school age. The practical reading includes the creation of a research investigation in the form of a didactic test, the results of which will be analyzed and used to design a project-based learning using regional elements in Horňácko and will serve for other teachers in the micro-region.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>Region, regional elements, microregion, Horňácko, framework educational program, national history, child of younger school age, didactic test, project</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>21 příloh</p>
Rozsah práce:	<p>69 stran</p>
Jazyk práce:	<p>Český</p>

Obsah

Obsah.....	4
Úvod	6
TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Regionální problematika	7
1.1 Pojem region.....	7
1.2 Regionalismus, regionální a další regionální pojmy	8
1.3 Regionální prvky	9
2 Základní informace o mikroregionu Hornácko.....	10
2.1 Geografie	10
2.2 Historie	11
2.3 Školství	13
2.4 Tradiční lidová kultura	14
2.4.1 Lidové umění	15
2.4.2 Lidový oděv (kroje).....	16
2.4.3 Nářečí (dialekt).....	18
3 Charakteristika rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání – RVP ZV.....	20
3.1 RVP ZV po revizích (2021 a 2023).....	21
3.2 Vlastivěda v RVP ZV	22
3.3 Práce s mapou v RVP ZV	23
4 Vlastivěda a její význam v primárním školství.....	25
4.1 Regionální vlastivěda	26
4.2 Organizační formy a vyučovací metody ve vlastivědě	27
5 Charakteristika dítěte mladšího školního věku	30
5.1 Schopnosti a dovednosti	31
5.2 Poznávací procesy	32
5.3 Sociální vývoj.....	33
EMPIRICKÁ ČÁST.....	34
6 Problematika empirické části	34

6.1	Cíle empirické části	34
6.2	Metoda výzkumu – didaktický test.....	35
6.2.1	Popis vlastního didaktického testu	36
6.3	Výzkumný vzorek.....	37
6.4	Vyhodnocení dat výzkumného šetření	38
6.5	Vyhodnocení jednotlivých položek v didaktickém testu	41
6.6	Shrnutí výzkumného šetření	52
6.7	Diskuse a závěrečné shrnutí	53
	PRAKTICKÁ ČÁST	55
7	Návrh projektu.....	55
7.1	Charakteristika.....	55
7.2	Návrh	56
7.3	Realizace.....	58
	Závěr.....	70
	Seznam použitých zdrojů	71
	Seznam obrázků	76
	Seznam grafů a tabulek	76
	Seznam příloh.....	77
	Přílohy	78

Úvod

Pro svoji diplomovou práci jsem zvolila téma zaměřené na regionální prvky ve vlastivědě na 1. stupni základních škol v mikroregionu Hornácko. Téma jsem si vybrala, neboť sama pocházím z již zmiňovaného mikroregionu, takže veškeré tradice, kultura či historie jsou mi velmi blízké a sama jsem se chtěla o mikroregionu dozvědět přesnější informace. Mým dalším důvodem zvolení tohoto tématu byl fakt, že učitelé se ve vlastivědě věnují především celé České republice nebo zahraničí a také pracují převážně s učebnicemi. Sama jsem tohle zažila při studiu na základní škole v jedné z obcí mikroregionu. Proto mě napadlo zjistit, zda se něco v průběhu času změnilo, či nikoli. Rozhodla jsem se tedy zjistit, jak jsou na tom žáci na území Hornácka se znalostmi o svém okolí nyní a zakomponovat to do diplomové práce.

Celou práci rozděluji na několik částí. Hlavním cílem teoretické části je zjištění a zpracování základních informací, definicí či určitých pojmů spjatých s mikroregionem. Další kapitoly popisují mikroregion Hornácko a jeho základní znaky, rámcový vzdělávací program základního vzdělávání a jeho změny a význam. Následuje charakteristika vyučovacího předmětu vlastivěda, formy a metody výuky. V poslední kapitole teoretické části zahrnuji charakteristiku dítěte mladšího školního věku, neboť vyučovací předmět vlastivěda je určen právě pro toto období, což jsou i respondenti, které zahrnuji v praktické části diplomové práce.

Hlavním cílem empirické části je ověření vlastivědných znalostí žáků o mikroregionu Hornácko. Dílčími cíli je sestavení nestandardizovaného didaktického testu, porovnání znalostí žáků v plnoorganizované a malotřídní škole, zjištění, zda žáci dokážou určit, co je typické pro jejich mikroregion, a stanovení, v které oblasti mají nejvíc nedostatků. Dalším dílčím cílem empirické části je určení předpokladů a jejich vyhodnocení společně se stanovenými cíli diplomové práce.

Cílem praktické části je vytvořit námět na projektovou výuku, zaměřený na mikroregion Hornácko, přímo obce Louka a Velká nad Veličkou. Námět je možné využít při výuce vlastivědy v mikroregionu především pro vyučující žáků 4. a 5. tříd v rámci jednoho týdne.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Regionální problematika

1.1 Pojem region

Pojem *region* můžeme pomocí slovníku cizích slov definovat: „určitá vymezená oblast, kraj, část zemského povrchu s určitými typickými znaky“. (Klimeš, 2005, s.(strana) 622) Mimo jiné také Bartoš et al. (a jiní) (2004) píšou o regionu, jako o označení určitého obývaného, ale i ovládaného neboli správně řízeného zemského prostoru.

Mnoho pojmů či výrazů v českém jazyce má svůj původ v latinském jazyku. Pod již zmiňovaná slova vycházející z latiny spadá pojem region – v latině *regio* (*směr, hranice, krajina*), jehož původní výraz byl z latinského slovesa *rego* (*vést, řídit, spravovat*). Pojem region má však i určité kořeny v jiných jazycích spojených s latinským základem, např. (například) ve španělštině – *la región* (*kraj, krajina*), ve francouzštině – *la région* (*krajina, správní oblast*) a v italštině, kde mají podobný význam. Můžeme tedy říct, že region je slovo mnoha podobných významů, tedy mnohovýznamové (Bartoš et al., 2004)

Region je pojem, který často spojujeme s jeho přívlastky. Ty slouží především k tomu, aby pojem nebyl moc všeobecný. Proto máme regiony s názvy, např. slovácký region, valašský region aj. (a jiní) (Bartoš 1981)

Nehledě na veškeré množství všech výkladů již zmiňovaného pojmu můžeme říct, že za region považujeme určitý územní celek (oblast) rozdílné velikosti, jehož hlavní charakteristikou jsou specifické rysy a společné znaky vyplývající z polohy, hustoty osídlení, společenských či kulturních vztahů, historického vývoje atd. (a tak dále) (Navrátilová et al., 2002).

Na závěr můžeme region určit také jako vztahy a skutečnosti, které existují pouze v jisté oblasti a v jiných ne, nebo určitými specifiky, jimiž se daný region liší od ostatních. Podle Bartoše et al. (2004, s. 70) můžeme region obecně rozdělit na jisté typy:

- *Homogenní* – oblast vytvářena několika určitými stejnorodými prvky či jevy (uhelné doly aj.)
- *Nodální* – prostorově rozlehlý systém neboli středisko (oblast) vytvářen určitými různorodými prvky či jevy (např. krajina, průmyslová oblast apod. (a podobně))

1.2 Regionalismus, regionální a další regionální pojmy

S regionem se pojí i pojem regionalismus, který Cuřín vymezil takto: „*Regionalismem rozumíme studium charakteristických znaků a zvláštností jednoho kraje, jedné oblasti a také snahu je zachovat.*“ (Cuřín, 1977, s. 5)

V lexikonu cizích slov je regionalismus popsán jako patriotismus. Definovat jej můžeme jako snahu o pochopení či podporu ekonomického a kulturního růstu konkrétní oblasti jako unikátního celku. Jednodušeji řečeno, jedná se o snahu udržet kulturní autenticitu. (Kraus, 2005)

S regionalismem můžeme spojovat pocit domova, tradiční kulturu či národní povědomí, což můžeme označit jako regionální identitu. Právě tuto identitu utváří převážně kulturní a sociální soudržnost obyvatelstva a představuje podstatný motivační faktor pro rozvoj regionů. Jedná se o zodpovědný přístup k sobě samému, lidem, hodnotám, prostředí, historii a přírodě. (Uhrinová, 2010)

Rozvíjení regionalismu je tedy bezmála nejvíce potřebný faktor lepšího uplatnění regionálních prvků ve výuce.

S touto problematikou se také pojí pojem regionální, který je velmi často využíván při popisu, který se týká právě určitého regionu. Pojem doslovně definuje Klimeš ve *Slovníku cizích slov* jako: „*všechno týkající se určité oblasti, kraje jako součásti většího územního celku a týkající se určité oblasti světa*“. (Klimeš, 2005, s. 622)

Výraz „regionální“ si tedy můžeme vykládat převážně jako něco, co se váže s jistým krajem nebo místem, tedy územními částmi od větších po menší, na jež se stát dělí. Pojem můžeme v krajních případech nahradit slovem krajový. (Bartoš et al., 2004)

Jeden z dalších regionálních pojmů je mikroregion, který vysvětluje Pásková ve svém slovníku jako: „*Region malého geografického měřítka. V praxi se zpravidla jedná o účelové mikroregiony, sdružení obcí. V ČR jsou často vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a fondů EU*“. (Pásková, 2002, s. 178)

Mikroregion vymezují i další zdroje. Ty jej zaznamenávají jako území malé rozlohy. Jedná se převážně o území (oblast), která vznikla dobrovolným spojením více obcí. Tyto obce mají společný záměr, a tím je snaha o společný rozvoj v kultuře, ekonomice a sociální sféře. (slovník-cizich-slov.abz.cz [online])

1.3 Regionální prvky

Při výuce o regionu, ale i v jiných výukových oblastech bychom měli postupovat od předávání či zjišťování informací, které jsou žákům známy. Tedy postupovat od blízkých po ty, co jsou neznámé a pro žáky tak více vzdálené. Proto se postupem času stalo zavedení regionálních prvků do výuky vlastivědy ještě více aktuálním, neboť se jedná již od mala o prvky lidem nejbližší.

Za regionální prvky, které se staly součástí výuky vlastivědy, považujeme společenské, ekonomické a také přírodní úkazy. Tyto úkazy dokládají osobitost a charakteristiku určité oblasti. (Vavrdová, 2009)

Regionální prvky můžeme dělit podle hledisek do složek:

- *geografická* (vodstvo a její síť, mimořádnosti v terénu, druhy živočichů i rostlin a jejich výskyt, kresby, obrázky, půdní druhy aj.)
- *sociální* (rozlišení oblastí zemědělských a průmyslových, změny v terénu, stavby aj.)
- *populační* (četnost obyvatel na m², mapy obcí, katastry nemovitostí aj.)
- *ekonomické* (určitá oblast a její majetkový rozvoj)
- *komunikační* (vztahy, komunikace, solidarita a konflikty mezi lidmi)
- *kulturní* (přírodní a kulturní bohatství národa)

Podle časového sledu můžeme regionální prvky také klasifikovat do kategorií:

- *minulost* (co se stalo) – historie obcí, archeologické nálezy, významné osobnosti apod.
- *přítomnost* (co právě probíhá) – současný stav a rozvoj obcí, škol, průmyslu apod.
- *budoucnost* (co by mohlo následovat) – plány územních správ na rozvoj infrastruktury, dopravy, životního prostředí apod.

Pokud dojde ve výuce k využívání regionálních prvků, měli by učitelé dbát na aktivní a samostatné vyhledávání informací na straně žáků. Současně s tím by měli učitelé volit vhodné materiály, které jsou pro žáky názornou a přiměřenou pomůckou. Pomocí náležitě zvolených materiálů by nemělo docházet k přehlcování žáků nadbytečnými a neopodstatněnými informacemi. (Fabiánková, 1995)

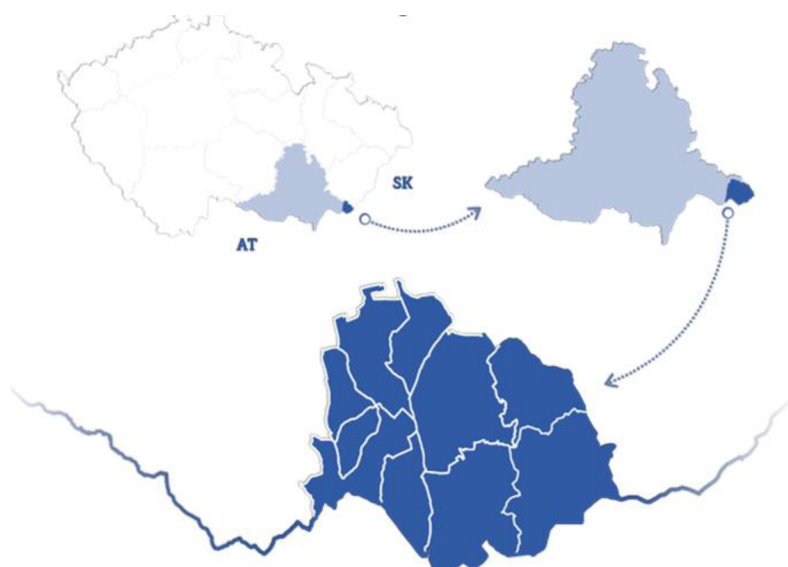
2 Základní informace o mikroregionu Horňácko

Označení *Horňácko* se oficiálně objevuje a vžívá se mezi širší veřejnost teprve na konci 19. století. Avšak lidové tradice, umění a první zmínky o již zmiňovaném území jsou známy z dřívějších dob.

Nyní je lidová kultura a přírodní krásy tohoto území častým návštěvním místem mnoha turistů, významných osobností, ale také fotografů a umělců. (Pajer, 2013)

2.1 Geografie

Mikroregion se rozprostírá na území jihovýchodní Moravy při severozápadním úpatí CHKO (Chráněná krajinná oblast) Bílé Karpaty, a to konkrétně pod nejvyšší horou vévodící této krajině – Javořinou. Na jejím vrcholu pramení říčka Velička, která protéká středem Horňácka a má několik menších přítoků. Ve zmiňované části republiky nalezneme hranici mezi Slovenskem a Českou republikou. (Míčka, 1987)

Obrázek 1 Zobrazení mikroregionu Horňácko v Jihomoravském kraji. (Zdroj: hornacko.info [online])

Mikroregion Horňácko můžeme vymezit Bílými Karpaty, a to především devíti obcemi s jejich přičleněnými osadami a samotami. Jmenovitě se jedná o obec Velká nad Veličkou, která se považuje za hlavní středisko mikroregionu, dále okolo centrální obce Horňácka se nachází menší obce Hrubá Vrbka a Malá Vrbka, za nimiž se rozkládá obec Kuželov. Dalšími

většími obcemi ohraničujícími sousední region Dolňácko jsou Louka a Lipov. Součástí mikroregionu je i menší obec Javorník, za níž se nachází obec Suchov a Nová Lhota s osadou Vápenky. Dále je součástí mikroregionu několik roztroušených samot, které nazýváme Mlýny. Ty se rozprostírají mezi Javorníkem, Vápenkami, Suchovem a také podél říčky Veličky, která pramení na Velké Javořině (Pajer, 2013)

Hornácko podle národopisného (geografického) uspořádání neoznačujeme za samostatný celek. Spadá s několika dalšími regiony do většího etnografického celku, který se nachází na jihovýchodní Moravě a nese název Slovácko (ve starší literatuře může být uváděno také Moravské Slovensko).

Sjednocujícím prvkem mezi mikroregionem Hornácko s ostatními regiony Slovácka je udržování lidových tradic. Avšak jsou viditelné i určité odlišnosti, nejvýrazněji se jeví v lidovém oděvu (krojích), ve výšivkách a hudebním umění. Z etnologického hlediska můžeme Hornáckou lidovou kulturu označit za spojení kultury české, respektive moravské a slovenské. (Jeřábek et al., 1966)

Označení Hornácko a nynější vymezení obcí spadajících do mikroregionu se objevilo a následně ustálilo díky výzkumům národopisných pracovníků. (Pajer, 2013)

2.2 Historie

Na území dnešního Hornácka a jeho blízkého okolí předpokládáme, že první stopy člověka zde byly zachyceny už v mladší době kamenné. (Jeřábek et al., 1966)

Avšak necháme-li archeologické nálezy stranou, o historii dnešního území Hornácka máme podle Pajera písemné zmínky již od počátku 13. století. Jedná se informaci, díky které víme, že existovaly středověké komunikace nazývané v našem překladu „*Cesta českých stráží*“. (Pajer, 2013, s. 9)

V dalších zdrojích k vysvětlení pojmu je uváděno, že výše zmíněná cesta sloužila českým strážcům hranic k přesouvání se při jejich dozorcí službě. (icvelka.cz [online]) Tyto písemné zprávy jsou uvedeny v listině Velehradského kláštera. V nich se můžeme dočíst, že mezi statky patří území u *Veliké* (dnes obec Velká nad Veličkou). Některé zdroje tuto obec označují také *Welika*. (Pajer, 2013)

V té době se veškeré spory stupňovaly. Ty hlavní neshody se vedly mezi klášterem a ostatními majiteli, kteří měli pozemek ve vlastnictví. Konflikty se uklidnily až poté, co se území Hornácka zmocnili pánové ze strážnického panství. Veškeré obce mikroregionu si však v celé době prošly mnoha útrapami kvůli častým vojenským vpádům. (Mička, 2011)

Po několika vojenských akcích nastalo v 16. století klidnější období, kdy docházelo k hospodářskému i kulturnímu rozvoji. To však netrvalo dlouho a začaly opět probíhat další vpády vojsk na strážnické panství, tedy i území Hornácka. Tím se vyvinul následný konflikt o hranice mezi Moravou a Uhrami. Následkem těchto událostí vzrostla bída a chudoba, což donutilo mnoho lidí odjet do zahraničí. Průlomovým se stalo 19. století, kdy se Velká nad Veličkou začala stávat centrem společenského a kulturního života. Dále bylo zrušeno nevolnictví, zavedena povinná školní docházka, postavena vlaková trať mezi železničními stanicemi Veselí nad Moravou – Nové město nad Váhom aj. (Jeřábek et al., 1966)

Následně opět do života lidí nejen na Hornácku zasáhla další rána, a to ve formě dvou světových válek v podobě obrovských ztrát nejen na životech. I přes všechny nedostatky, bídu, velké útrapy, které krajina a lidé v ní zažívali, se neustále snažili nějakým způsobem přežít a hledat lepší životní stránku, díky které se dokázali zabavit a povznést nad každodenní nuzný život. (Bartošíková, 2008)

Škody, které obě světové války napáchaly, byly celkem rychle odstraněny a začal se rozvíjet průmysl. Byl znovu vybudován viadukt (železniční most) mezi Loukou a Lipovem a tím obnoveno železniční spojení na Slovensko. Dále bylo postaveno několik průmyslových, státních i soukromých budov, čímž vzniklo více pracovních míst. Pomocí těchto změn se přeměnilo společenské postavení a životní úroveň obyvatel. (Jeřábek et al., 1966)

O historii si můžete více a podrobněji přečíst v knize *Hornácko: život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat* od autorů Jeřábek, Frolec, Holý či v knize *Čtení o Hornácku* od Jiřího Pajera. Nejen tyto knihy obsahují informace o historii mikroregionu Hornácka. O historii spojené i s jinými prvky se zmiňuje také Alena Bartošíková v knize *Krajinou Hornácka za prameny vod a písní* a v knize *Z dějin Hornáckého školství a jeho osobností* Antonín Mička.

2.3 Školství

Historie školství

První náznaky spojené se školstvím a vyučováním můžeme zaznamenat od roku 1412, kdy husitští kněží předávali náboženské myšlenky, které byly spojovány také s jednoduchou výukou čtení (předčítáním). Za kladnou stránku působení husitského vzdělávání můžeme považovat to, že bylo uskutečňováno v mateřském jazyce a jeho účastníci byli dospělí i děti. (Mička, 2016)

K dalšímu rozvoji školství na Hornácku dochází v době, kdy většinu far v obcích ovládli evangelíci. Po nějaké době však evangelické školství zaniká, i když vcelku dobře prosperovalo, a do popředí se dostává školství jezuitské. (Mička, 2016; Mička, 1991)

V této době a teprve po zřízení duchovní správy a misijních stanic se uvažovalo, že by se mohly začít zřizovat školy. Tyto začátky však byly obtížné, neboť nebylo dostatek budov, učitelů a ani zájem o vyučování (rodiče raději brávali své děti na pole, kde vypomáhaly). Bohužel kvůli již zmiňovaným důvodům nebyla výuka na Hornácku až do konce 17. století vůbec uskutečňována. Dále již nenacházíme žádné přesné záznamy o školách. Proto se jedná o jediné údaje, které nějakým způsobem zachycují školství a celkově výuku na Hornácku. (Mička, 2011)

Časem byly na území postaveny farní katolické školy, ve kterých byly žáci vedeni především k pobožnosti, slušnosti, skromnosti, pilnosti a důstojnému chování. Své místo ve vyučování však nacházely i pracovní, hudební a tělesná výchova. (Mička, 2016)

Po tereziánských reformách, jak víme, začal boj s negramotností obyvatelstva. Prvním impulzem byl začátek výstavby škol a zavedení povinné školní docházky pro děti. Na vesnicích se budovaly triviální školy (jednotřídky nebo dvoutřídky). Postupem času se začalo zavádět industriální vyučování, někdy označované jako průmyslové nebo pracovní, které bylo zaměřeno právě na manuální zručnost žáků. V té době přibývalo zápisů zachycujících dění kolem škol, a tedy i informací o jejich vzniku. To se dělo ve všech obcích i osadách Hornácka. (Mička, 2011)

Současné školy

Dříve měli ve všech obcích na Hornácku alespoň jednu školu. V dnešní době jsou nejčastěji zřizovány školy spádové, které jsou postaveny pouze ve větších obcích. Do těchto škol dojíždí mnoho dětí z blízkého i vzdálenějšího okolí. V mikroregionu jsou dnes provozuschopné jmenovitě tyto školy: *Základní a mateřská škola Louka, Základní a mateřská škola Lipov, Základní škola Velká nad Veličkou, Mateřská škola Velká nad Veličkou, Základní škola Kuželov, Základní a mateřská škola Javorník, Mateřská škola Suchov, Základní a mateřská škola Nová Lhota.*

2.4 Tradiční lidová kultura

Frolec (1984) ve své knize nepřesně označuje lidovou kulturu také jako *folklor*. Pod pojmem folklor však chápeme pouze umělecké složky lidové kultury, tedy taneční, slovesné, dramatické a hudební umění. Můžeme tedy říct, že ve své škále projevů lidová kultura zahrnuje převážně život lidu v sociální, duchovní a hmotné sféře. Přesněji obsahuje veškeré vztahy mezi příbuznými a sousedy, způsoby obživy, bydlení, druh přepravy či výtvarné umění. V nemalé míře se zaměřuje na způsob oblékání převážně do lidových krojů a s tím spojené kulturní tradice, víru, obřady a také již zmiňovaný folklor. Veškeré věci, které dohromady vytvářejí lidovou kulturu, jsou důkladně provázány.

V mnoha knihách se autoři zmiňují o vzájemném propojení venkovského obyvatelstva s folklorem. Přesný význam pojmu folklor, se kterým se ve velké míře shoduje Frolec, můžeme shrnout v jedné větě pomocí národopisné encyklopedie Čech, Moravy a Slezska jako: „*Osobité, formálně a obsahově vyhraněné projevy hudební, slovesné, taneční a dramatické kultury, závislé na tradování a těsném spojení se způsobem života, zvyklostmi a myšlením venkovského zemědělského obyvatelstva i městského lidu*“. (Brouček, Jeřábek, 2007, s. 219)

Na národopisné výstavě v Praze byla představena rozmanitost a bohatost lidové kultury mikroregionu Hornácka, čímž vzbudila obdiv a přilákala řadu odborníků i výtvarné umělce, hudebníky či spisovatele, kteří si krajinu velmi oblíbili a často se do této oblasti vraceli, což se můžeme dočíst v knize *Hornácké slavnosti 1957-2007*. (Minks, 2007)

Dříve bylo Hornácko odlehlé od ostatních regionů, což způsobilo konzervativní způsob života a myšlení obyvatelstva. Tím se zachovalo dlouhodobé přetrvávání tradic. Ty se v podobě hudby, tance, krojů, zvyků či nářečí dochovaly v mikroregionu dodnes. (Pajer, 2013)

O dochování lidové kultury mluví ve své knize *Hornácký zpěvník sedláckých* i autor Jarek Miškeřík. Ten zmiňuje, že mikroregion Hornácko a jeho nejbližší okolí si udrželo svoji různorodost, charakter a starodávné znaky lidové kultury jako jedna z mála oblastí na Moravě. (Miškeřík, 2010).

2.4.1 Lidové umění

Jednou z mnoha národopisných oblastí, kde se zachovaly starodávné vlastnosti tanců a písní, je mikroregion Hornácko. (folklor.cz [online])

Hudba

Mikroregion Hornácko spadá k velmi zajímavým regionům, neboť většina složek tradiční kultury obsahovala lidové písně, a především umění hudeců. Dle lidového slovníku můžeme zastaralý pojem hudec vysvětlit jako hráč na hudební nástroj neboli muzikant či instrumentalista. (lidovyslovník.cz [online])

Dnes jsou muzikanti z Hornácka oceňováni především za hudební vyspělost, schopnost improvizovat, bohatý repertoár, harmonizaci písní a také pěvecký projev. Veškerá zmíněná kritéria pomohla k oblibě hornáckého hudebního stylu mezi lidmi.

Jedno z nejstarších hudebních složení bylo nazýváno *gajdošská muzika*. Gajdoši většinou hrávali sami na *gajdy* – v češtině dudy (slovník.seznam.cz [online]), nebo za doprovodu dvou houslí. Později byly gajdy nahrazeny basou, která rytmizuje většinu hornáckých písní. (Pajer, 2013)

Teprve od poloviny 20. století se přecházelo k *hudeckým muzikám*. V nichž se objevovaly samostatně dvoje housle (jedny hrály melodii, druhé harmonicky doprovází), dále přibývaly malá a později velká basa, klarinet a jako poslední cimbál. (Jeřábek et al., 1966)

V současnosti je na Hornácku několik dospělých i dětských hudeckých muzik. Mezi nejznámější řadíme: *HCM (Hornácká cimbálová muzika) Petra Mičky*, *HCM Marka Potěšila*, *HCM Romana Sokola*, *HCM Petra Galečky*, *HCM Kubíci aj.* (Pajer, 2013, s. 215-222)

Tanec

Tanec na Hornácku je označován za velmi osobitý svým rytmem, pohybovými znaky a nevšedními výrazy. Nejznámějším párovým tancem jsou *sedlácké*. Sedlácké však mají podle obcí své odlišnosti. Ve Velké nad Veličkou a dál směrem ke slovenským hranicím je celý projev jak pěvecký, tak taneční rychlejší a dynamičtější. Naopak na druhou stranu od Velké nad Veličkou, tedy v Louce a Lipově, je ve formě tance vidět zjednodušení, čímž vypadá prostší. U obou případů se však střídá kývavý pohyb tanečníků na místě s točením dvojic oběma směry.

Vedle párových tanců jsou zvláště mužské tance, které jdou provádět kolektivně či sólově. Mezi nejznámější a nejrozšířenější můžeme zařadit *verbuňk*. Jedná se o jeden z nejdynamičtějších hornáckých tanců skočného charakteru, kde tanečníci uplatňují především svoji schopnost improvizace. K podstatné součásti tance spadá předzpěv taneční písně. Je součástí slavnostních událostí, ale také pódiových představení. (Pajer, 2013)

„Slovácký verbuňk je od roku 2005 zapsán na seznam UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu) pod nehmotné kulturní dědictví“. (unesco-czech.cz [online])

Výše zmiňované taneční kreace využívají ve svém repertoáru především taneční soubory, a to jak dospělé, tak dětské. Mezi nejznámější na Hornácku zařazujeme: *Hornácký folklorní soubor Lipovjan, Hornácký folklorní soubor Kuželovjan, Hornácký folklorní soubor Velička, dětský folklorní soubor Krahulíček, Lipovjáneek a Veličánek.*

2.4.2 Lidový oděv (kroje)

Vedle nářečí je lidový oděv hlavním znakem pro rozeznání a vymezení národopisných oblastí, neboť se v něm odráží jedinečnost regionu. Lidový oděv, který nosí na Hornácku, se řadí k typu východního kroje. Ten se rozšířil podél jižní a východní moravsko-slovenské hranice. Podle knihy *Hornácko: život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat* můžeme hornácké kroje zařadit mezi nejstarší na území Moravy. (Pajer, 2013)

Ženský kroj

Za jednu z nejzákladnějších a nejstarších částí ženského kroje, která je označována za nejspodnější část, považujeme *rubáč*. Ten má spodní část šitou ve volném sukňovitém tvaru z konopného nebo bavlněného plátna a vrchní část, která je vyšívána a říká se jí *opléčko*. Vrchní

i spodní díl jsou přišity k sobě. Po oblečení celého kroje vyčnívá cca (přibližně) 5 cm rubáče. Ta část, která vyčnívá, se nazývá *sobota*.

Přes rubáč se odzadu dopředu opásává *fěrtoch*. Vyrábí se z kusu bílého plátna, který zůstává bílý nebo se barví na žluto. Fěrtoch žlutě nabarvený si ženy oblékají na svátky (např. hody), fěrtoch bílé barvy se nosí při obřadech (např. svatba). Za všednější typ fěrtochu, který ženy nosily v týdnu od pondělí do pátku, je považována *sukňa*. Ta je z plátna, které může být dvou barev, a to buď modré, nebo černé se žlutými, většinou květinovými vzory.

Na přední stranu přes fěrtoch a rubáč se kolem pasu přivazuje *fěrtiška*, která byla zhotovena z barevného plátna (dle události) potištěného drobnými kvítky. K pasu se poté přiváže barevná stuha, která se vepředu zaváže na suk. (Pajer, 2013; Jeřábek et al., 1966)

Na horní část těla si ženy oblékají *rukávce*, které vypadají jako krátká košilka. Na rukávech jsou výšivky a celé rukávce se přivazují šňůrkami k pažím. Součástí rukávců je také *obojek*, který se na jejich límec připevňuje spínacím špendlíkem nebo knoflíkem. (Langhammerová, 2011)

Na rukávce se obléká *kordula*, což je vestička bez rukávů. Je zhotovena z bílého sukna nebo flanelu a její délka sahá mírně nad pás. V zimě se na kordulu obléká *lajbl*, který vypadá jako kabátek jednoduchého střihu dosahujícího nad pás.

Na hlavu si ženy vázaly *šátky*, které byly nahrazeny tureckými šátky s červeným podkladem. Šátky se uvazují *na rožky* a jsou uvnitř vyztuženy tvrdým papírem, aby forma byla pevná a vytvářela čtyřhranný tvar. Jeden cíp šátků splývá volně dolů po zádech. Pouze nevěsty nosí na hlavách *zhladění*, které je velmi barevné a třpytivé. (Pajer, 2013)

Ke kroji se nosila vysoká obuv z měkké kůže, na podpatku a vysoká skoro až pod kolena. Ženy si vždy do vysoké obuvi oblékají černé punčocháče. (Častová et al., 2008)

Mužský kroj

Základní částí mužského kroje jsou kalhoty, tzv. *traslavice* z konopného plátna a k nim se přivazovala úzká černá zástěra. Později bílé traslavice nahradily světle modré *nohavice* ze sukna. Nohavice jsou nahoře zdobeny výšivkou a poklopem. K pasu se připevňují *řemenem*.

Dnes můžeme na mužích při různých příležitostech vidět oba typy. Do obou kalhot si svobodní mládenci dávají do trojúhelníku přeložený bílý *šáteček* s červeným vyšíváním.

Na horní části těla nosí muži košili z konopného plátna zvanou *šmůrkovica*. Má rukávy a stojatý límeček, který se u krku zavazuje na dvě mašličky, ale každá s jedním okem. Límeček je také zdoben stehovanými výšivkami.

Na košili se obléká *pruclek*, což je stehováním vyšívaná vesta sahající po pás. Mladší podobou vesty je *kordulka*, která je v přední části vykrojená do oblouku.

Další důležitou částí svrchního oděvu je *kabát*. Kabáty sahají do půl stehů a šijí se z bílého nebo světle modrého sukna. Mají zvonovité záhyby navenek s výšivkou, volnou spodní část a nikdy se nezapínají. (Pajer, 2013; Jeřábek et al., 1966)

Muži nosí na hlavě vyšší černý klobouk s obrácenou stříškou a dokola zdobený stuhou a *šmuky* (šmuk – laciná ozdoba, viz (více) slovník-cizich-slov.abz.cz [online]). Podle ozdob se klobouk nazývá *šmukáč*. Další druh černého klobouku je pro svobodné muže, jeho součástí je dlouhé kohoutí pero. (Jeřábek et al., 1966)

Muži mají ke kroji vysoké boty s malým podpatkem, který si nechávají podkovat. Jsou vyráběny z pevné kůže a v okolí kotníku změkčeny k lepšímu pohybu. (Častová et al., 2008)

2.4.3 Nářečí (dialekt)

V Encyklopedickém slovníku češtiny je nářečí popisováno jako určitý jazykový útvar, který je vymezen určitým geografickým územím. Tohle území má vlastní osobitou strukturu a normu v mluvené, převážně neformální části komunikace. (Karlík et al., 2016)

O nářečí mluví ve své knize i Cuřín, kde je popisuje jako: „*víceméně ustálenou místní obměnu celonárodního jazyka, zeměpisně vymezitelný soubor jazykových prostředků, který slouží jako nástroj dorozumívání pouze části národa, a to jen v oblasti běžného denního styku.*“ (Cuřín, 1977, s. 157)

Nářečí tedy většina autorů považuje za obměnu běžné mluvy, kterou lidé používají na určitých územích. Jde o oblasti s osobitými znaky běžné komunikace. V dřívějších dobách se lidé snažili zachytit pestrost dialektu v říkankách, písních a pověstech. (Pavlík, 2017)

Dialekt na území Horňácka řadíme do východomoravské skupiny nářečí, neboli také nářečí moravského Slovácka. Dříve byla podle knihy Jana Pavlíka *Putování po rodném kraji očima vzpomínek a nářeční slovník Horňácka* označována jako národní skupina moravskoslovenská nebo nářečí kopaničářské. Je to díky tomu, že si uchovala především tvrdé L a nepoužívala souhlásku Ř. (Pavlík, 2017, s. 82; wikipedia.org [online])

Mezi hlavní znaky Horňáckého nářečí řadíme:

- Zachování tvrdého *l* – sedět;
- zachování *ú* (nezměněno v *ou*) – nesú / nesou;
- zachování *é* (nezměněno v *i*) – řéct / říct, chtět / chtít;
- nepoužívání souhlásky *ř* – rekl / řekl, reč / řeč;
- po *r*, kde by mělo být spisovně „ř“ píšeme *i* – trída / třída, křídla / křídla;
- sloveso *jsem* je nahrazováno tvarem *su*;
- spojka *i* nahrazena slovem *aj*;
- koncovka *é* se v ženském rodě někdy mění na *ej* – o tej ženě;
- slovesa ve 3. osobě množného čísla mají koncovku *(j)ú* – sú, dělajú, kupujú
- ve skloňování je zachováno koncové *a* po měkké hlásce – moja duša, na koňa.

Více slov v horňáckém nářečí i s jejich překladem do spisovné češtiny najdeme v zadní části knihy Jana Pavlíka *Putování po rodném kraji očima vzpomínek a nářeční slovník Horňácka* a také v knize Otakara Bystřiny *Súchovská republika*.

3 Charakteristika rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání – RVP ZV

Tupý v odborném časopise pro učitele informuje, že rámcový vzdělávací program je pro školy v období základního vzdělávání podstatou k vytváření učebního plánu a k výběru skladby předmětů. Dále je podstatný k vymezení vlastních cílů a jejich realizaci v konkrétním provedení. Je důležitý ke stanovení předpokládaných kompetencí (vědomosti, dovednosti, postoje aj.) a učiva v oborech vzdělávání. (Tupý, 2003)

Jedná se o dokument, který zpracovávají pedagogové různých škol. Dalším zpracovatelem dokumentu je také MŠMT (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy), které jej schvaluje a následně i vydává. Každý samostatný obor ve vzdělávání má svůj vlastní dokument, podle kterého se řídí, zvaný rámcový vzdělávací program (dále jen RVP).

Pro každý obor, stupeň i školu určuje očekávané obecné požadavky a cíle (výsledky, kterých mají žáci v určitém oboru ve vzdělávání dosáhnout). Vedle cílů RVP vymezuje minimální počty hodin, formu vzdělávání (denní aj.) a také stanovuje oblasti vzdělávání (jazykové aj.). (infoabsolvent.cz [online])

V této práci se věnujeme schválené verzi dokumentu Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělání (dále jen RVP ZV), který nabyl v účinnost od 1.9. 2023. Dle aktuálního RVP ZV se základním vzděláváním usiluje o naplnění těchto cílů:

- Poskytovat žákům prostředky k získávání strategií učení a motivovat je k učení po celý život.
- Podporovat žáky ve vývoji tvořivého myšlení, logického uvažování a schopnosti řešit problémy.
- Směřovat žáky k efektivní a ověřené komunikaci.
- Podněcovat u žáků spolupráci a respekt k práci a úspěchy jak své, tak i druhých.
- Přípravovat žáky na to, aby se projevovali jako jedinečné, svobodné a zodpovědné osobnosti, plnící svá práva a povinnosti.
- Rozvíjet u žáků schopnost projevovat pozitivní emoce v životních situacích a také projevovat citové vztahy k lidem, životnímu prostředí a přírodě.
- Učit žáky odpovědnosti aktivně dbát o své fyzické, duševní a sociální zdraví.
- Učit žáky toleranci a ohleduplnosti vůči jiným lidem, jejich kulturám a hodnotám a žít vzájemně v harmonii.

- Pomáhat žákům objevovat a rozvíjet jejich osobní schopnosti v souladu s reálnými možnostmi a aplikovat je při rozhodování o svém životním a profesním směru.
- Orientovat žáky v digitálním prostředí a podporovat je v bezpečném, sebevědomém, kritickém a tvořivém používání digitálních technologií ve vzdělávání, volném čase a ve společenském životě.

(RVP ZV [online], část C)

3.1 RVP ZV po revizích (2021 a 2023)

První RVP ZV vešel v platnost v roce 2005 a od té doby je neustále doplňován a měněn. Revize na dokumentu mají základní cíl, a to modernizaci obsahu vzdělávání. Je tedy potřeba, aby odpovídaly své době.

Dodnes největší revize dokumentu RVP ZV proběhly v roce 2021. Při důkladném prostudování RVP ZV si můžeme všimnout, že do původního znění byl vložen červený text. Ten nám zajišťuje větší přehlednost dokumentu a rozpoznání nových revizí.

V nové podobě dokumentu RVP ZV byla snaha o srovnání dynamiky a potřeb 21. století. Proto se zavedla nová oblast vzdělávání s názvem *Informatika*. Nově zavedená oblast nahradila název oblasti, která byla dříve nazývána *Informační a komunikační technologie*. Všechny ostatní vzdělávací oblasti zůstaly beze změn jak názvu, tak i obsahu.

Protože vznikla nová oblast vzdělávání, musela být zavedena také další klíčová kompetence, která se jmenuje *rozvoj digitální gramotnosti žáků*. Tato kompetence má, stejně jako všechny ostatní, stanovené cíle, kterých by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání. Mezi tyto cíle patří např. schopnost žáků ovládat a používat běžná digitální zařízení, zvládnout vytvořit digitální obsah a upravit ho, využívat digitální technologie ve vzdělávání i v běžném životě, jsou schopni kriticky hodnotit výhody a rizika digitálních technologií a mnoho dalších dovedností.

Upravený dokument 1.9.2021 dosáhl platnosti, což znamenalo, že od tohoto data mohou školy ve shodě s ním zahájit vyučování nejpozději na I. stupni od 1.9.2024 a na II. stupni od 1.9.2024. Každá škola však musí svůj ŠVP (školní vzdělávací program) upravit podle již zmiňovaného RVP ZV.

Poslední a tím i nejnovější revize neboli úprava RVP ZV proběhla v červnu 2023. Změny proběhly v malé míře a jsou zaznamenány pouze na několika stranách (17, 142 a 144). Revize je orientována zejména na děti cizinců a zohledňuje jejich specifické vzdělávací potřeby. Jedná se tedy o snahu zapojit žáky s nedostačující znalostí vyučovaného jazyka do výuky za pomoci jazykových kompetencí. Upravený dokument RVP ZV nabyl účinnosti 1.9. 2023. Od té doby mohou školy podle svých ŠVP upravených ve shodě s novým RVP ZV začít vyučovat. (RVP ZV [online])

3.2 Vlastivěda v RVP ZV

Vzdělávací obsah je v RVP ZV rozdělen do devíti individuálních oblastí vzdělávání, např. *Jazyk a jazyková komunikace, Člověk a jeho svět, Informatika aj.*

Veškeré oblasti, které jsou ve vzdělávání, mají pod sebou jistý vzdělávací obor nebo obory jí blízké, např. obory *Český jazyk a literatura, Cizí jazyk, Další cizí jazyk* jsou součástí oblasti jazyk a jazyková komunikace, obory *Hudební výchova, Výtvarná výchova* spadají pod oblast Umění a kultura atd. Nyní je také kladen důraz na důkladné propojování mezi oblastmi vzdělávání. (RVP ZV [online])

Veškeré vzdělávací oblasti jsou na začátku vytyčeny svým určitým popisem. Prvotní charakteristika obsahuje každou vzdělávací oblast a její obory. Počáteční část vedle obsahu vzdělání zahrnuje i jeho zjevné návaznosti základního vzdělávání mezi 1. a 2. stupněm. Na již zmiňovanou vzdělávací oblast navazuje přesné zaměření, které značí, k čemu jsou žáci směřováni, aby určených cílů a klíčových kompetencí postupně dosáhli.

RVP ZV obsahuje také určité kompetence, které se doplňují a jsou vzájemně provázány. Jedná se např. o kompetence: *k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské, pracovní a digitální.*

Součástí každého ze vzdělávacích oborů je určitý obsah, který formují očekávané učivo a výstupy. Na 1. stupni základního vzdělávání je obsah učiva a celkově vzdělání rozdělen na I. a II. období. Do I. období řadíme 1. – 3. ročník a do II. období 4. – 5. ročník. Rozdělení vzdělávacího obsahu do dvou období usnadňuje školám jeho rozšíření do singulárních ročníků. (RVP ZV [online])

V diplomové práci se věnujeme především vzdělávacímu předmětu vlastivěda. Ta spadá do vzdělávací oblasti s názvem *Člověk a jeho svět*. Tato oblast je jako jediná zaměřena výhradně na vzdělávání 1. stupně základních škol. (Vavrdová, 2009)

Právě v I. období primárního vzdělávání považujeme *prvouku* za předmět komplexní, na který navazují ve II. období vyučovací předměty *přírodověda* a *vlastivěda*. (Rašková, 2006)

Dle stran 48-53 z RVP ZV víme, že tematické okruhy: „*Místo, kde žijeme, Lidé kolem nás, Lidé a čas*“ jsou stěžejní pro komplexní oblast, konkrétně regionální vlastivědu. Pro již zmiňované okruhy je důležité dbát na utváření zkušeností žáků s regionem a jeho komplexní poznávání. Tyto vzdělávací okruhy mají v sobě zakomponováno regionální učivo v bodech např. domov, škola, obec (město), regiony ČR (Česká republika), regionální památky aj.

Vlastivěda získané znalosti z prvouky v I. období základního vzdělávání rozšiřuje o společenské, kulturní, přírodní, historické a hospodářské životní oblasti a zkušenosti. Představuje žákům významné regionální a vlastenecké osobnosti, seznamuje je s podstatnými událostmi a celostátními dějinami. Především se snaží klást důraz na zlepšování vztahu ke své vlasti a rozvíjet národní a ekologické cítění. Dále se žáci seznamují v malé míře s dalšími státy a jejich základními údaji, společenským zřízením a jinou kulturou. Důležitou součástí předmětu je také upevňování základů vhodného chování, jednání a úcty mezi lidmi a seznámení se s globálními problémy, základními právy a povinnostmi. (RVP ZV [online])

3.3 Práce s mapou v RVP ZV

Práce s vlastivědnými mapami a plány spadá mezi praktické vyučovací metody a také mezi hlavní cíle vyučování. Pro žáky je však velmi náročná a abstraktní, proto je třeba se věnovat důkladné přípravě a různé typy map používat ve vlastivědě nejlépe každou vyučovací hodinu.

Základy kartografických dovedností žáků, tedy práci s mapou, se v základním vzdělávání věnuje oblast *Člověk a jeho svět*. Přesněji tematický okruh *Místo, kde žijeme*. V této oblasti získávají žáci základní znalosti, které následně využívají ve výuce zeměpisu, kde je práce s mapou častější.

RVP ZV směřuje žáky k vstřípení práce s vysvětlivkami, pochopení orientace na mapě. Vede k získání znalostí o měřítku map a světových stranách. Zaměřuje se na rozeznání

a porozumění barvám v mapách. Na základních školách jde především o to, aby žáci zvládli v mapě najít a popsat polohu svého bydliště a školy.

Práce s mapou a její využití je součástí očekávaných výstupů a také složkou obsahu učiva: „*mapy obecně zeměpisné a tematické – obsah, grafika, vysvětlivky*“.

V I. období se jedná o tyto očekávané výstupy:

- Žáci si zvládnou osvojit označení cesty na dané místo, určit umístění školy a bydliště, stanovit patrná nebezpečí v okolí, a to všechno v plánu nebo mapě – čtení a analýza mapy.
- Dále žáci musí určit správný kraj, do něž zapadá jejich město nebo obec a dokáže popsat transformace ve svém okolí – čtení, analýza, interpretace mapy (porozumění, vysvětlení).

Do II. období můžeme zahrnout očekávané výstupy:

- Žáci dokážou vytyčit vlastní polohu nebo polohu bydliště – čtení, analýza a interpretace mapy.
- Žáci zvládnou stanovit podle mapy, ale i v přírodě, všechny světové strany, podle kterých se řídí, a dbají na bezpečnost při setrvání v přírodě – čtení a analýza mapy.
- Žáci znají rozdíly mezi mapami, plány, náčrty a rozlišují jejich druhy, ale také v nich dokážou zjistit osídlení Evropy a ČR – čtení, analýza a interpretace mapy.
- Žáci jsou schopni vyhledat a zhodnotit význam osobitosti přírody, kulturu, hospodářství a zalidnění v regionu – analýza a interpretace mapy.

My jsme použili v praktické části diplomové práce také práci s mapou, a jak můžeme vidět ve výsledcích, žáci ji neumějí dostatečně používat. Následně při dotazu na vyučující předmětu vlastivěda nám bylo sděleno, že práce s mapou v hodinách vlastivědy je zařazována ve velmi malé míře. (RVP ZV [online]; Vavrdová, 2009)

4 Vlastivěda a její význam v primárním školství

Pojem vlastivěda je ve *Výkladovém slovníku z pedagogiky* definován: „*Předmět na prvním stupni ZŠ (Základní škola), ve kterém se propojují prvky poznání ze zeměpisu a dějepisu a znalosti o regionu a nejbližším okolí. Navazuje na prvouku. Vyučuje se ve čtvrtém a pátém ročníku základní školy. Nyní nahrazen předmětem Člověk a jeho svět*“. (Kolář, 2012, s. 161)

Vlastivěda neboli „*věda o vlasti*“ (Bartoš et al., 2004, s. 89) má své postavení v učivu na základních školách. Je jakýmsi opakem k výuce psaní, čtení a počítání. Tato učiva rozvíjejí schopnosti žáků, naopak vlastivěda vede žáky k zájmu o věcné údaje, fakta a poznatky, jež se odehrávají ve skutečnosti, která je obklopuje. Zhotovuje dispozice ke komunikaci s jinými dětmi, dospělými a světem celkově. Ve vlastivědě se žáci setkávají s principy společnosti a rozeznávají základní hodnoty. Ty se zrcadlí v postoji k lidské práci, kultuře, domovu a vlasti i její historii. Žáci se také setkávají s pochopením práva, spravedlnosti a odhadnutím nebezpečí. (Vavrdová, 2009)

Cílem výuky vlastivědy na 1. stupni základních škol je vést žáky k získávání znalostí v zeměpisné a dějepisné části. V zeměpisné části žáci poznávají místní krajinu, obce a celou Českou republiku pomocí dílčího seznámení se s jednotlivými regiony. Naproti tomu v dějepisné části zase získávají poznatky o historii naší země. Žáci v hodinách vlastivědy třídí správně informace a srovnávají je. Dále také pozorují a hledají vztahy mezi informacemi a různými jevy, které následně popisují. Při výuce by měli více řešit problémy, provádět elementární pokusy aj. Nedílné schopnosti, které by měli žáci ve vlastivědě využívat, jsou hledány či získávány pomocí informací ze všech dostupných zdrojů, materiálů a map. V neposlední řadě by měli žáci zvládat jednoduché vyjadřování. (Kunc, 1988)

V knize *Didaktika vlastivědy* popsala Vavrdová hlavní cíle výuky vlastivědy. Pod tyto cíle převážně spadá přivést žáky k vědomému přemýšlení nad nejrůznějšími problémy jedinců, ale i společnosti. Dále přimět žáky více poznávat, orientovat se, aktivně vnímat, zpracovat a opírat se o své vlastní prožitky v reálných skutečnostech. (Vavrdová, 2009)

Prostřednictvím RVP ZV jsme zjistili, jak jsou propojeny vědomosti a dovednosti mezi všemi vyučovacími předměty. Všechny se navzájem pomocí svým obsahů doplňují a obohacují. Pomocí propojování vědomostí a dovedností vzniká ucelený pohled na veškeré objekty, úkazy a děje. (RVP ZV [online])

4.1 Regionální vlastivěda

Pro všechny učitele je velmi významné mít příkladnou znalost svého pracovního působiště neboli regionu a blízkého okolí, ve kterém budou pracovat, aby dosáhli naplnění svých pedagogických cílů. Mezi jejich další cíle by mělo patřit formování pozitivního vztahu žáků k regionální výchově, ve které by měli vidět souvislosti v utváření si kladného celoživotního postoje k lidem a okolí, národu, vlasti, ale také sami k sobě. (Uhrinová, 2010)

Sám Jan Amos Komenský a mnoho dalších významných pedagogů či filozofů považovalo za jednu z hlavních vyučovacích zásad postupovat při výuce od věcí a informací, které jsou žákům známy, tedy blízké, po ty, co jsou neznámé a pro žáky vzdálené. (Komenský, 1948, dostupné z: ndk.cz [online])

O již zmiňované vyučovací zásadě píše i Cuřín ve své knize doslovně: „*Krajové jevy a prvky se váží k osobním zkušenostem a znalostem žáků, jsou proto názornější a žákům bližší. Jejich využití je tedy speciálním případem postupu od blízkého k vzdálenému, od známého k neznámému, od konkrétního k abstraktnímu, od zvláštního k obecnému.*“ (Cuřín, 1977, s. 8)

Nejen z prostudovaných dokumentací Komenského, Cuřína, ale i dalších můžeme říct, že výuka vlastivědy má obsahovat převážně propojení školy a života žáka, ale také jeho individualitu a vlastní prožitky a zájmy. Při výuce bychom měli postupovat od nejznámějšího, tedy osvojením poznatků o okolí domova a školy. Poznávání by mělo postupovat na téma obec (město) a jeho části, dále získávat znalosti z širšího okolí obce či města a končit jednotlivými regiony a celou Českou republikou. (Rašková, 2006; Vavrdová, 2009)

V rámci regionální vlastivědy po inspiraci ze spisů Bartoše at el. (2004) s názvem *Regionální dějiny* je dobré sledovat a zkoumat tyto údaje o obcích (městech):

- *Přírodní podmínky* – osídlení, poloha, bohatství a charakteristika přírody (fauna, flora), krajina, podnebí atd.
- *Socioekonomický a správní vývoj* – jména a jejich historie, znaky a symboly obce, obecní správa, počet a složení obyvatelstva atd.
- *Sídla a jejich typy* – vývoj a struktura staveb, počet domácností, veřejné výstavby, infrastruktura, např. kanalizace atd.

- *Vztahy a okolí* – přístup a spojitost v obcích (např. středisko a okrajové části) a mezi sousedními obcemi, význam a úlohy obce, služby (školy, obchody, nádraží, policejní stanice, pošty aj.) atd.
- *Struktura hospodářství* – analýza přírodních podmínek, hospodářské odvětví (zemědělství, průmysl, doprava, rekreace), pracovní síla, obchody, způsob obživy atd.
- *Sociální vztahy* – životní úroveň obyvatelstva, sociální a společenské poměry, sociální skupiny, podnikatelské aktivity, majetkové poměry, sociální a zdravotní péče atd.
- *Politika a společnost* – politické uspořádání obyvatel, správa obce, politický vliv stran, volby do veškerých orgánů, národnostní a náboženská situace, společenský život atd.
- *Školství a kultura* – vzdělávání ve školách a jejich úroveň či vývoj, sport, rekreace, kultura (kinematografie, divadla) atd.
- *Způsob života* – rodinné poměry, zvyky a tradice, stravování, slavnosti, společenská soudržnost a solidarita, jazykové charakteristiky (nářečí) atd.
- *Památky a osobnosti* – historické, kulturní a přírodní památky, významné osobnosti, turistika, rekreace, literatura a kulturní dědictví obce.

4.2 Organizační formy a vyučovací metody ve vlastivědě

Předmět vlastivěda a její učivo má mnoho příležitostí k uplatnění názornosti, a především spojení teorie a praxe. K tomu využíváme různé vnější podmínky a organizace vyučování, tzv. formy vyučování. Učitelé by měli dbát na daný věk žáků a podle toho volit přiměřené metody a formy výuky k realizaci vzdělávacího procesu. Dle literatury můžeme rozlišovat formy výuky uskutečněné ve škole, ale i mimo školu.

Ve vlastivědě se nyní snaží učitelé klást větší důraz na vyučovací formy mimo školu, aby výuka nebyla stereotypní, byly využity mezipředmětové vztahy a osobní kontakt.

Mezi nejčastější organizační vyučovací formy řadíme ty, které se uskutečňují v přírodním, společenském nebo výrobním prostředí. Díky tomu se žáci s novými informacemi a vědomostmi setkávají v přirozených podmínkách, kde mohou využít přímého pozorování věcí a skutečností.

Organizační vyučovací formy ve vlastivědě:

Exkurze je hromadná návštěva poutavého místa, které je spojeno s poznáním činnosti člověka. Pomocí ní si žáci doplňují a rozšiřují učivo. Podstatnými místy na poznávání a vzdělávání mohou být např. muzea, zámky, divadla, skanzeny, průmyslové podniky, památky, kostely apod. Pro učitele je potřeba znát místo návštěvy a mít dobrou přípravu na celou exkurzi. (Skalková, 2007)

Vlastivědná vycházka je forma vyučování, pomocí které mají žáci možnost přímým způsobem předmětné učivo vnímat všemi smysly, a tak si vytvořit pozitivní vztah k přírodě a estetické výchově. Díky nim žáci rozvíjí své myšlení a schopnost pozorování, tím pádem mají možnost si učivo lépe procvičit a osvojit.

Prostřednictvím vlastivědných vycházek si žáci veškeré dojmy a poznatky lépe ukládají do paměti, proto se rozhodujeme převážně pro trasy poutavé s citovým prožitkem. Jedná se však o formu výuky, kterou zařazujeme mezi organizačně nejnáročnější s podrobnou přípravou. U učitele je důležitá znalost mapy, vhodná motivace žáků, mít správně vymyšleny průběžné úkoly, kontrola vybavení žáků a konečné shrnutí a reflexe. (Vavrdová, 2009)

Školní výlet se má podílet na poznávání vlasti a navazovat na školní vyučování. U volby místa je potřeba se dívat na věk a individualitu žáků. Na výletě žáci získají další vědomosti, dovednosti a zážitky, které si ukotví v paměti a budou je rozvíjet ve školním prostředí. (Vavrdová, 2009; Skalková, 2007)

Nedílnou součástí vlastivědy jsou také její metody. Vyučovací metody můžeme vymezit jako: „*uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků směřujících k dosažení daných výchovně-vzdělávacích cílů*“. (Maňák, 2003, s. 23)

Jinými slovy se jedná o výchovné a výukové působení učitele na žáky ve vyučování. Zaměření těchto praktik je převážně kladeno na výchovu a plnění jejich cílů, ale i na rozvoj poznání a správného zvolení nejlépe dynamických vyučovacích metod. Ty mají vycházet z bezprostředního poznání a propojovat s teoretickými znalostmi. Metody bychom měli volit také úměrně věku, osobitosti a cílům žáků, ale i učivu a materiálnímu vybavení. (Uhrinová, 2010)

Metody, které jsou nejčastěji využívány ve výuce vlastivědy, nazýváme:

- *Slovní* – vyprávění, rozhovor aj.
- *Názorně-demonstrační* – pozorování (v krajině), demonstrace, předvádění aj.
- *Praktické* – práce s mapou, grafické a výtvarné práce aj.
- *Didaktické hry* – logické myšlení, pozorování, motivace

Ke každé vyučovací metodě je potřeba zvolit názorné pomůcky, např. atlasy, mapy (v původní, slepé či obrysové podobě), učebnice a pracovní listy, přístroje (kompasy) a obrázky. (Vavrdová, 1998)

5 Charakteristika dítěte mladšího školního věku

Dítě předškolního věku má část evoluce za sebou, a to jak po duševní, tak tělesné stránce. Mluvíme o tom, že se dokázalo naučit mluvit, osvojilo si určité návyky, pohybové dovednosti. Zvládá vzájemnou spolupráci s jinými a koriguje své citové prožitky a projevy. To však byl pouze začátek a nyní při nástupu do školy dětem začíná nová etapa vývoje, a to mladší školní věk. (Matějček, 2017)

Mnoho autorů ve svých knihách mluví o věkovém rozmezí od 6 do 11 let. Také několik dalších autorů píše o věkovém rozpětí dětí mladšího školního věku, které však ještě rozdělují do dvou základních etap:

- školní věk raný (mezi 6. a 8. rokem dítěte)
- školní věk střední (mezi 8. až 11. rokem dítěte)

Děti v obou těchto etapách, a tedy i celém období mladšího školního věku, jsou emocionálně, ale také osobnostně nejvíce vyrovnané. Toto je možné tvrdit po zkušenosti s předchozími i následujícími periodami. V mladším školním věku nejsou výrazné ani vývojové změny. (Vágnerová, 2000)

Někteří autoři mluví o počátku tohoto období jako o *realismu naivním*, kdy je dítě zaměřeno na svět, jaký je, a k poznání mu jako činitel slouží škola, domov a knihy. Tyto složky jsou pro dítě vždy jako jediné pravdivé. Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) se děti nedokážou soustředit na jednu věc delší dobu než 10 minut.

Postupem času však dítě získává víc a víc informací od mnoha jiných zdrojů, které porovnává se svými zkušenostmi, čímž se realismus naivní mění v *kritický*. Dosud děti, pro které byla jediná pravda od autorit, dostávají pochybnosti, a tím se začínají objevovat první ukazatele dospívání.

Etapu kritického realismu psychologové stanovují jako *období latence*, kdy se emoční a také sexuální složka chování i prožívání projevuje velmi slabě v porovnání s předchozím a následujícím obdobím. Dítě si tedy svou skutečnou hodnotu nedokazuje pomocí sexuálních pudů, ale především svou pílí, výkonem, pracovitostí a sounáležitostí.

Hlavním cílem u dětí v tomto období je dosažení sebevědomí a pocitu způsobilosti. V tomto ohledu mají na další vývoj a dosažení cíle dominantní vliv veškeré zkušenosti se školou.

Tato fáze je podstatná pro získání kladného vztahu k práci a spolupráci s ostatními. Všechny zmiňované faktory mohou někdy vést k rivalitě nebo naopak pasivitě k ostatním. (Pugnerová a kol.(kolektiv) 2019)

5.1 Schopnosti a dovednosti

Většina schopností a dovedností je z velké míry ovlivněna tělesným růstem. V první fázi děti vyrůstají převážně do výšky, což vede k pocitu, že jsou děti moc hubené, neboť pro samé hraní nemají čas se v klidu najíst. To se postupem času mění a růst začíná být rovnoměrně plynulý.

Ve stadiu mladšího školního věku dosahují děti v oblasti hrubé a jemné motoriky velkého pokroku. Hrubá motorika zahrnuje koordinovanější pohyby celého těla a větší svalovou hmotu jedince. Díky tomu se děti začínají více zajímat o sportovní aktivity, převážně hry, které kladou důraz zejména na obratnost, vytrvalost, výkon a sílu. Jemná motorika se zdokonaluje při psaní a kreslení, kde děti nejprve zapojují ramenní a loketní kloub, následovaný pohybem zápěstí a prstů pro jemnější koordinaci.

Vliv na výkon v motorice není pouze otázkou věku dítěte, ale také vnějších podmínek. V tomto období je mezi dětmi patrný rozdíl ve vývoji motoriky, zejména v důsledku podpory nebo naopak strachu z poranění ze strany rodičů. Děti s omezenou podporou projevují nižší výkony a postupně ztrácejí zájem o pohyb a aktivitu i do budoucna.

Děti mladšího školního věku začínají vnímat své úspěchy a neúspěchy. Dále jsou schopné porovnávat svůj výkon s ostatními dětmi. Podle několika studií hraje velkou roli tělesná zdatnost také v případě jejich postavení ve skupině, kdy zdatnější děti jsou více obdivovány a tím i více oblíbeny. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

5.2 Poznávací procesy

Děti přibližně na začátku období mladšího školního věku jsou schopny o známých předmětech a prožitých událostech logicky přemýšlet. Tohle stadium můžeme nazvat jako stadium konkrétních operací.

Děti také mají snahu být více aktivní ke světu, proto upřednostňují názornost, pokusy a veškeré zkoušení možností. V období mladšího školního věku se u dětí prohlubuje určitá sebekontrola a emoční seberegulace. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Postupně se u dětí mladšího školního věku rozvíjí veškeré poznávací procesy, např.

- *Myšlení* – Z velké míry je ovlivněno školním prostředím a osobností učitele. Za pomoci těchto dvou základních činitelů si dítě osvojuje schopnost používat logické operace. Ty se nejčastěji opírají o konkrétní věci a jevy, jenž je možné názorně předvést. Dětské myšlení se rozvíjí převážně v povzbuzujícím prostředí pomocí procesu zrání a učení a stává se méně egoistické.
- *Vnímání* – Začíná mizet charakter náhodnosti, který přejde v cílevědomé vnímání. Děti zaměřují své vnímání na získávání poznatků o podstatě vlastností a jevů v prostoru i čase, a také nových vztahů a souvislostí. Pomocí svých schopností rozlišování a analýzy je poznávání dětí kvalitnější. Vnímání postupem času přechází od konkrétního k obecnému a na konci období mladšího školního věku můžeme vnímání dětí určit zhruba jako totožné s dospělými.
- *Paměť* – U dětí mladšího školního věku převládá mechanická (neúmyslná) paměť, která se zdokonaluje pomocí opakování činností. Dítě si pojí poznatky předcházející s těmi novými, a to všechno pomocí dospělé osoby. Proto po určité době dokáže využívat záměrných paměťových strategií. Uvědomění si účelů a cílů zapamatování je potřebné k efektivnímu využití paměti dětí.
- *Představivost* – Právě děti mladšího školního věku dosahují vrcholu představivosti za celý život. Podstatná je u dětí schopnost rozpoznání skutečnosti od fantazie, k té se však často vrací ve světě četby a při hře. U většiny dětí se představivost úmyslná a záměrná rozvíjí vlivem školy a práce v ní. (Pugnerová a kol., 2019)

5.3 Sociální vývoj

U žáků mladšího školního věku se seberegulace a sebekontrola navyšují, a to převážně ve schopnosti jít za určitými cíli na úkor ovládnutí uspokojení svých potřeb. Emoční seberegulace je také významná schopnost, která je součástí sociální obratnosti. Má velký vliv na přijetí dítěte sociální skupinou a jeho postavení v ní. (Eisenberg et al., 2003, dostupné z: doi.org [online])

Sociální skupiny vrstevníků jsou v životech dětí mladšího školního věku velmi významnými prvky, i když v nich dochází převážně k srovnávání a porovnávání jedinců. Děti se proto druzí do seskupení, které je v jejich věku určeno především totožností pohlaví. (Vágnerová, 2000) Vyplývá to ze způsobu odlišného sociálního chování na straně dívek a chlapců, což může vést až k nelibosti při spolupráci ve smíšené skupině (např. ve škole nebo kroužku). Děti se proto shlukují v samostatném seskupení obou pohlaví zvlášť. (Langmeier, Krejčířová, 2006)

Seskupení chlapců a jejich vnitřní sestavení je nejčastěji uspořádáno hierarchicky, především dovednostmi, sociální vlivem a věkem jedince. Ti na vyšších sociálních pozicích mají tedy zásadní názor a primární nápady. U dětí v chlapecké skupině je třeba o svou pozici bojovat (dokazovat sílu, šikovnost či dovednost) a udržet si ji, neboť není stálá. V mladším školním věku je podstatný také význam hry, které jsou u chlapců převážně skupinové a soutěžní. Veškeré nejasnosti a neshody si chlapci ve svém seskupení objasňují výhrůžkami, nebo dokonce fyzickou silou.

Dívčí seskupení můžeme spatřit hlavně ve dvojicích nebo trojicích, kdy může vzniknout označení nejlepší kamarádky. Tenhle vztah se v chlapeckých skupinách nevyskytuje. Dychtivost po stejnosti je často propojena s blízkostí jejich přátelství, které je však schopno jednoduchého rozpadu při odlišnostech. Avšak i tak je v těchto dívčích seskupeních solidarita mnohem větší než u opačného pohlaví.

I když děti mladšího školního věku mají nesympatie a nechutí spolupráce k opačnému pohlaví, ke konci období se tahle skutečnost postupně mění. Mezi dívkami a chlapci začínají vznikat známky náklonnosti či partnerského zájmu, které se projevují např. škádlením, posměšky, postrkováním, braním věcí aj. (Pugnerová a kol., 2019)

Těmito veškerými posuny a věkem se děti pomalu začínají přesouvat do dalšího vývojového období nazývaného starší školní věk.

EMPIRICKÁ ČÁST

6 Problematika empirické části

6.1 Cíle empirické části

V současné době je známo a na jednu stranu je velkou nevýhodou, že rodiny i se svými dětmi cestují převážně do zahraničí. Vlivem tohoto cestování mají tak lidé větší přehled a více se zajímají o zvyky, tradice či památky v cizině. Mnoho lidí tak zná právě cizí kulturu lépe než tu, která se nachází v jejich blízkosti.

Jednou z podstatných zásad vyučování, kterou uvádí i mnoho autorů, pedagogů a filozofů, se považuje postup od blízkého k vzdálenému (Vavrdová, 2009), čemuž by mělo odpovídat právě poznávání místa bydliště a jeho okolí.

Povědomí o uctívání tradic, kultury či památek a historii by mělo být vnášeno do lidí již od útlého věku, a nejen přechováváno v našich starších generacích.

Na základě výše uvedeného jsme se rozhodli navázat na teoretickou část a provést výzkumné šetření, jehož hlavním cílem je zjistit, jaké mají žáci 5. ročníků znalosti o mikroregionu Hornácko, v němž bydlí.

Další cíle jsme formulovali takto:

- Sestavit nestandardizovaný didaktický test (viz příloha č.(číslo) 1).
- Ověřit znalosti žáků o mikroregionu Hornácko.
- Porovnat znalosti žáků v plnoorganizované a malotřídní škole.
- Stanovit, zda žáci dokážou určit, co je typické pro jejich mikroregion.
- Zjistit, ve které oblasti mají žáci nejvíce nedostatků (nedostatečných znalostí).

Na základě všech cílů jsme si stanovili tyto předpoklady:

Předpoklad 1: Předpokládáme, že alespoň polovina žáků nemá dostatek znalostí o svém mikroregionu.

Předpoklad 2: Předpokládáme, že žáci ZŠ ve Velké nad Veličkou budou mít lepší výsledky než ostatní ZŠ, neboť se jedná o hlavní centrum mikroregionu.

Předpoklad 3: Předpokládáme, že položka č. 1 bude pro žáky nejjednodušší a 2 body (plný počet bodů) ze všech škol získá nejméně 80 % žáků.

Předpoklad 4: Předpokládáme, že u položky č. 6 alespoň 40 % žáků bude znát odpověď pouze na jednu část položky, tedy získá 1 bod.

Předpoklad 5: Předpokládáme, že alespoň 50 % žáků napíše u položky č. 8 jako jednu z obcí tu, ve které se nachází jejich škola.

Předpoklad 6: Předpokládáme, že žáci všech škol budou nejvíce chybovat v odvětví poznávání části krojů, tedy u položky č. 10. Proto se domníváme, že celou položku správně zodpoví maximálně 20 % žáků.

6.2 Metoda výzkumu – didaktický test

Pro naše výzkumné šetření jsme si jako výzkumnou metodu zvolili didaktický test. Pojem didaktický test můžeme definovat podle knihy *Slovník pedagogické metodologie* jako: „zkouška, která se orientuje na objektivní zjišťování úrovně zvládnutí učiva u určité skupiny osob“. Další autoři se též shodují, že se jedná o odlišnou zkoušku, než je běžně známá. Její podoba, ale i ověření a hodnocení (bodování) jsou stanoveny dle předem určených pravidel. (Maňák, 2005, s. 19)

Veškeré didaktické testy mají stanovená kritéria, podle kterých je můžeme rozdělovat. Dělíme je dle toho, jakým způsobem a jaký typ informací nám poskytují. Mezi didaktické testy měřící charakteristiku výkonu patří testy rychlosti a úrovně. Podle přípravy a příslušenství se rozlišuje mezi standardizovanými a nestandardizovanými testy. Typ činnosti testovaných zase odrážejí testy kognitivní a psychomotorické. Specifičnost učení se zjišťuje pomocí testů zaměřených na výsledky výuky a studijní předpoklady. Pro hodnocení podaného výkonu se používají testy rozlišující a ověřující, stejně jako testy vstupní, výstupní a průběžné, které se zařazují v určitou dobu. Dále se používají testy monotematické a polytematické pro zjištění znalostí tematického rozsahu. Ještě jsou testy objektivně a subjektivně skórovatelné (ukazují objektivitu skórování).

Nejčastěji využívaným typem didaktických testů ve školách jsou nestandardizované didaktické testy (učitelské), které si učitelé vytváří samostatně pro vlastní potřebu bez potřeby příruček. Měly by však odpovídat určitým pravidlům, která se používají u standardizovaných

testů. Tato kategorie zahrnuje i kvazistandardizované testy, sloužící k porovnání úrovně znalostí žáků v různých školách a mající určená pravidla pro hodnocení. Tyto testy jsou více sledovány.

Každý test má určité druhy testových položek, mezi nejzákladnější řadíme otevřené a uzavřené, u obou pokračuje ještě další podrobnější rozdělení. (Chráška, 2016; Pelikán, 2004)

6.2.1 Popis vlastního didaktického testu

Jako závěrečnou podobu k našemu šetření jsme po prostudování příslušné výzkumné metody zvolili nestandardizovaný didaktický test. Ten jsme samostatně vymysleli, naplánovali a sestavili. Jeho hlavní úlohou je zjistit úroveň znalostí žáků v 5. ročnících o mikroregionu Hornácko. Proto byl test vytvořen z učiva týkajícího se mikroregionu pro písemnou formu vypracování.

Didaktický test (viz příloha č. 1) je poskládán z 10 položek různého typu. Využili jsme položky otevřené se stručnou odpovědí (položky č. 1, 5, 6, 8), uzavřené s výběrem odpovědi (položky č. 2, 3, 4, 7), uzavřenou položku dichotomickou (položka č. 9). Do testu jsme také zakomponovali již zmiňovanou práci s mapou, a to u položky otevřené se stručnou odpovědí, ale i uzavřené s výběrem odpovědi pomocí vybarvování (položka č. 1). Součástí didaktického testu je ještě jedna položka otevřená. Její odpověď žáci doplňují s pomocí zpřeházených písmen a obrázků (položka č. 10).

Každá položka didaktického testu byla samostatně bodována. Nejvíce, tedy 4 body, mohli získat žáci za položky č. 8 a 10, dále 3 body za položku č. 9, poté 2 body u položek č. 1 a 6, u položek č. 2–5 a 7 bylo možné získat 1 bod.

Body se při špatné či nevyplněné odpovědi u žádné z položek neodečítaly. Pouze za všechny správné odpovědi jsme body přičítali. Dále se dbalo hlavně na správnost odpovědi a nebyla podstatná její gramatická přesnost.

6.3 Výzkumný vzorek

Výzkumným vzorkem byli žáci 5. ročníků na čtyř školách v mikroregionu Horňácko, a to v počtu 59 respondentů.

ZŠ Velká nad Veličkou

Škola se nachází v centru mikroregionu Horňácka a probíhají zde veškeré regionální akce a slavnosti. Jedná se o školu plnoorganizovanou, bez žáků s podpůrným opatřením. Test vypracovalo 23 žáků 5. ročníku.

ZŠ Kuželov

Jedná se o školu v malé obci, která má 1. a 2. stupeň. Slouží jako spádová škola pro okolní obce. Vzdělávají se dle ŠVP „*Na cestě k sobě i druhým*“. Test vyplnilo 11 žáků 5. ročníku.

ZŠ Louka

Škola v Louce je malotřídní a pouze pro 1. stupeň. Výuka probíhá podle ŠVP „*Učíme se pro život*“. Test absolvovalo 13 žáků 5. ročníku.

ZŠ Lipov

Dominantou obce je právě Základní škola. Jedná se o jednu ze spádových škol v mikroregionu, neboť ji navštěvují především žáci z obce Lipov a Louka. Celý název školy zní ZŠ a MŠ Jaromíra Hlubíka Lipov. Výuka v této škole probíhá na 1. a 2. stupni podle ŠVP „*Základní škola Lipov*“. Test vykonalo 12 žáků 5. ročníku.

Předvýzkum

Žáci všech škol vyplňovali didaktické testy v tištěné podobě (viz příloha č. 1). Začátkem vyučovací hodiny byli žáci seznámeni s důvodem vypracování testu, poté následovalo vysvětlení pokynů k jednotlivým otázkám. Dále bylo žákům sděleno, že se nejedná o klasifikační test, avšak jejich snaha o vypracování by měla být stejná. Na vyhotovení testu dostali žáci 20 minut.

Tohle všechno jsme zjistili díky absolvovanému předvýzkumu. K vyplnění testů bylo potřeba kontaktovat ředitele další školy nacházející se v mikroregionu Horňácko. Naše žádost byla schválena a mohli jsme tedy využít 5. ročník školy, která však nebyla zahrnuta ve výzkumném šetření.

U předvýzkumu jsme žákům nejdříve rozdali didaktické testy. Ty jsme si před vyplněním po každé položce zvlášť prošli a objasnili. Pomocí toho jsme zjistili, že je potřeba lépe vysvětlit položku číslo 1, neboť když si ji žáci pořádně nepřečtou, tak se na první linku místo vyplnění odpovědi podepíší, jelikož jsou tak naučeni z testů ve škole. Také byla potřeba pořádně vysvětlit položku číslo 10, neboť v předvýzkumu se nám stalo, že místo názvů, které byly potřeba sestavit z přeházených písmen, byly obrázky popsány podle toho, komu náleží (mužský/ženský).

S žádnými úlohami však nebyl závažný problém. Při důkladném přečtení zadání a případném dovysvětlení žáci porozuměli celému zadání, proto zůstalo všechno v původním znění. Některé otázky se zdály být velmi lehké, ale i ty jsou potřeba do celkových znalostí žáků.

Pomocí předvýzkumu jsme také zjistili, že k vyplnění didaktického testu je potřeba pro ty nejrychlejší žáky 15 minut a pro ty pomalejší 22 minut plus nějaký čas na kontrolu. Avšak většina žáků zvládla vyplnit test do 20 minut, proto jsme tento čas zvolili jako hraniční. S žáky byla po dopsání provedena společná kontrola testových položek a bylo zjištěno, že všechny odpovědi jim byly známy i při jejich vynechání. Didaktický test jsme tedy ponechali v původní podobě.

6.4 Vyhodnocení dat výzkumného šetření

Do zpracování výsledků byli zahrnuti všichni žáci, kteří test absolvovali. Maximální počet bodů v testu byl 20. K osvojení učiva museli žáci dosáhnout hranice úspěšnosti 70 %, čemuž odpovídá 14 bodů.

Každá položka v didaktickém testu měla určitý počet bodů. Ten se pohyboval mezi jedním až čtyřmi body. Dále jsme si na základě předvýzkumu určili, do kolika bodů mají žáci učivo osvojeno, či ne. Jednotlivé úlohy byly bodovány a určovali jsme úspěšnost podle následující tabulky:

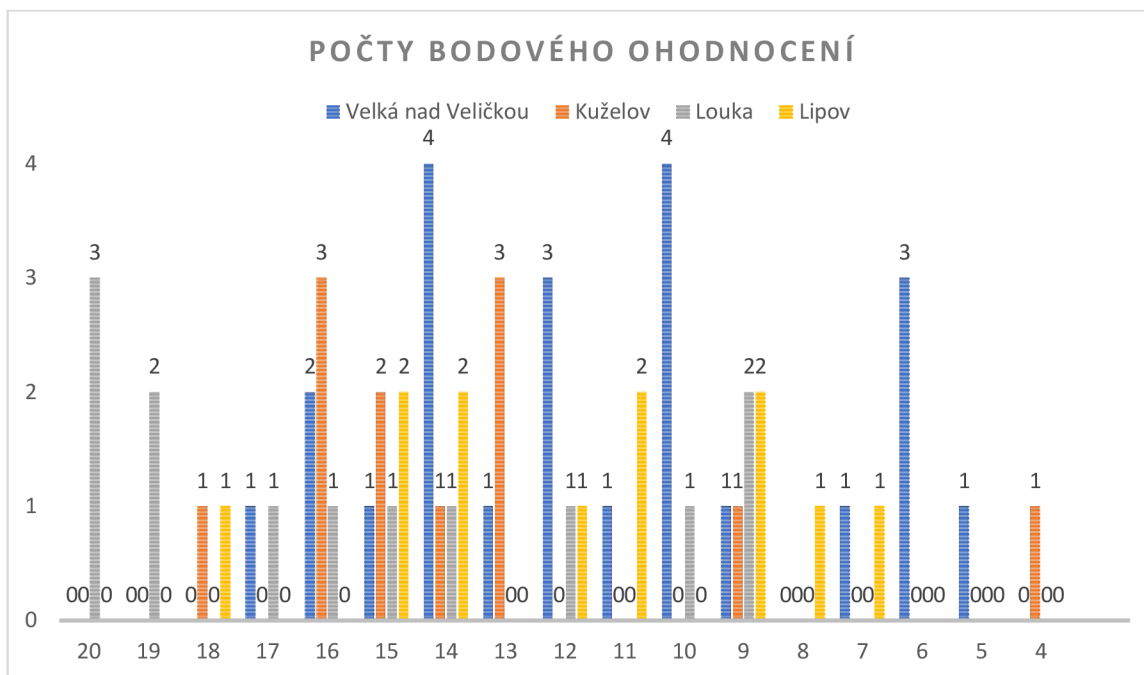
Otázka č. 1	Body
1.	2 body
2.	1 bod
3.	1 bod
4.	1 bod
5.	1 bod
6.	2 body
7.	1 bod
8.	4 body
9.	3 body
10.	4 body
Celkem	20 bodů

Tabulka č. 1 Bodové ohodnocení jednotlivých položek

Úspěšnost v %	body	
100 %	20 bodů	Učivo osvojeno
90 %	18 bodů	
80 %	16 bodů	
70 %	14 bodů	
60 %	12 bodů	Učivo neosvojeno
50 %	10 bodů	
40 %	8 bodů	
30 %	6 bodů	
20 %	4 body	
10 %	2 body	
0 %	0 bodů	

Tabulka č. 2 Bodové i procentuální ohodnocení osvojeného či neosvojeného učiva

Celkové vyhodnocení didaktických testů ve všech školách a porovnání mezi nimi máme zahrnuty v grafu č. 1, č. 2 a tabulce č. 1, č. 2.

Graf č. 1 Počty bodového ohodnocení didaktických testů v jednotlivých školách.

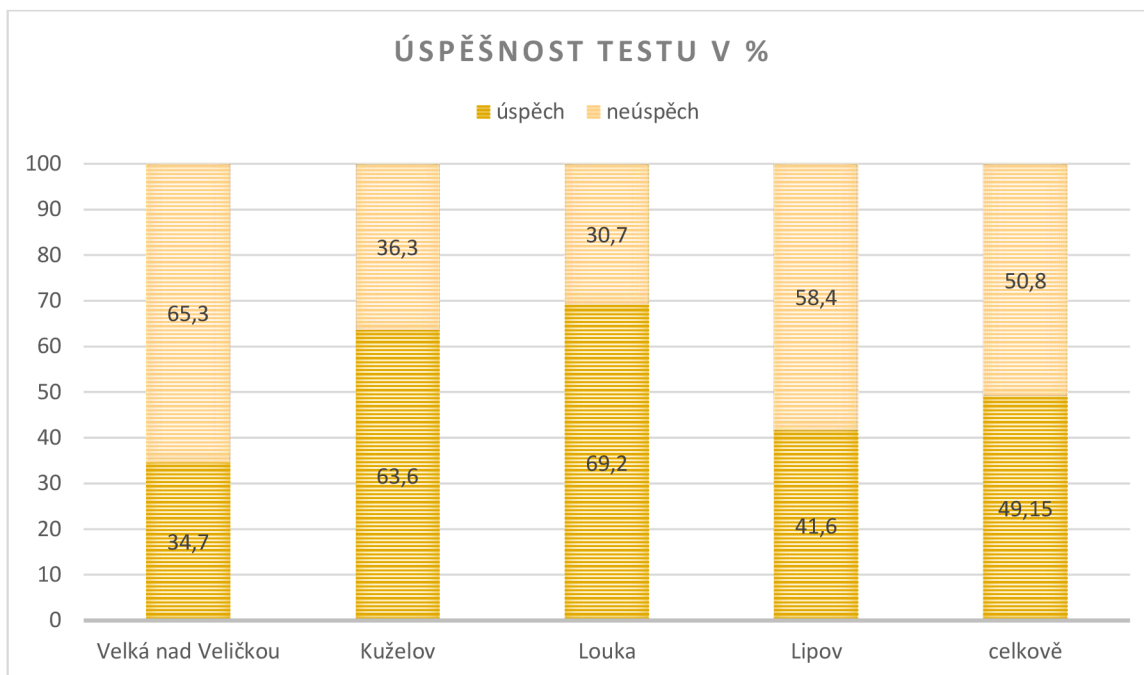
V grafu č. 1 vidíme ve vodorovné části čísla od 20 až po 4, které nám představují počty bodů za vyhodnocené didaktické testy. Ve svislé části jsou čísla od 0 po 4, které nám představují počet vyhodnocených testů. A barevně v horní části grafu máme popsány školy, ve kterých testy vyplňovali. Např. didaktický test s 20 body (plným počtem bodů) měli tři žáci ZŠ Louka (viz příloha č. 2) a test se 4 body měl žák ze ZŠ Kuželov (viz Příloha č. 3).

	Počet žáků	Celkem úspělo	Uspělo v %	Maximální počet bodů	Minimální počet bodů	Průměrný počet bodů
Velká nad Veličkou	23	8	34,7 %	17	5	11,2
Kuželov	11	7	63,6 %	18	4	13,5
Louka	13	9	69,2 %	20	9	15,3
Lipov	12	5	41,6 %	18	7	11,9
Celkem	59	29	49,15 %	20	4	12,8

Tabulka č. 3 Celkové zhodnocení didaktických testů ve všech školách.

Tabulka č. 3 zobrazuje každou školu samostatně a ukazuje počty žáků ve školách a těch, kteří dle tabulky č. 2 uspěli (mají učivo osvojeno) a také úspěšnost v %. Dále tabulka ukazuje maximální a minimální počet bodů z testů a průměrný počet bodů v každé škole.

Graf č. 2 Úspěšnost a neúspěšnost didaktických testů.

V grafu č. 2 vidíme úspěšnost didaktických testů (uváděno v %) ve všech školách. Úspěšnost v ZŠ Louka byla 69,2 %, v ZŠ Velká nad Veličkou 34,7 %, v ZŠ Kuželov 63,6 % a v ZŠ Lipov 41,6 %. Celková úspěšnost škol nepřesáhla nadpoloviční většinu a byla 49,15 %.

6.5 Vyhodnocení jednotlivých položek v didaktickém testu

V následující tabulce a grafech si vyhodnotíme každou položku didaktického testu jednotlivě. Zjistíme, kolik bodů mohli získat celkově, ale i procentuální úspěšnost žáků zvolených škol.

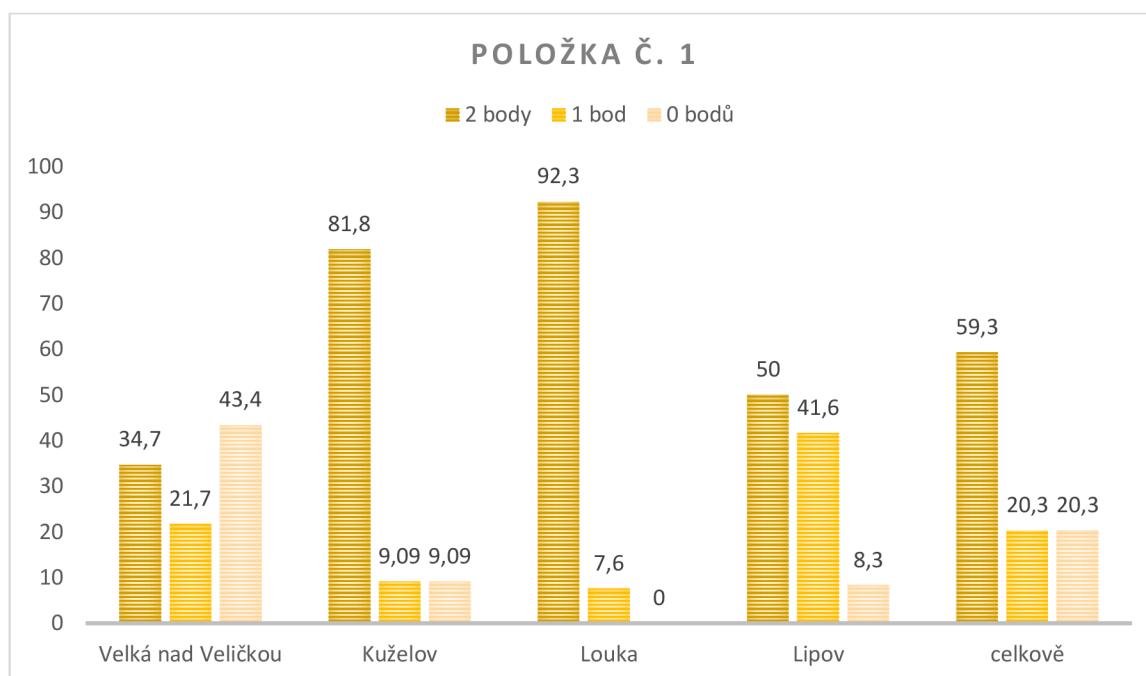
Položka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Možný max. počet bodů všech žáků	118	59	59	59	59	118	59	236	177	236
Počet získaných bodů všech žáků	82	54	50	51	42	51	40	183	146	73
Úspěšnost všech žáků v %	69,4 %	91,5 %	84,7 %	86,4 %	71,1 %	43,2 %	67,7 %	77,5 %	82,4 %	30,9 %

Tabulka č. 4 Celkové vyhodnocení didaktických testů v jednotlivých položkách.

V tabulce č. 4 můžeme pozorovat, jakého nejvyššího možného počtu bodů mohli žáci dosáhnout v určité položce a jejich celkový počet získaných bodů z každé položky zvlášť. V tabulce se také zobrazuje procentuální úspěšnost žáků u každé položky v didaktickém testu, můžeme tedy vidět, že největší počet správných odpovědí žáci zaznačili u položky č. 2 a tomu odpovídá procentuální úspěšnost 91,5 %. Naopak nejméně správných odpovědí bylo u položky č. 10, kdy úspěšnost žáků dosáhla 30,9 %. Z tabulky můžeme vidět, že úspěšnost skoro všech položek byla nadpoloviční.

Vyhodnocení jednotlivých položek

Položka č. 1: „*Jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází mikroregion Horňácko? Vybarvi tento kraj na mapě*“.

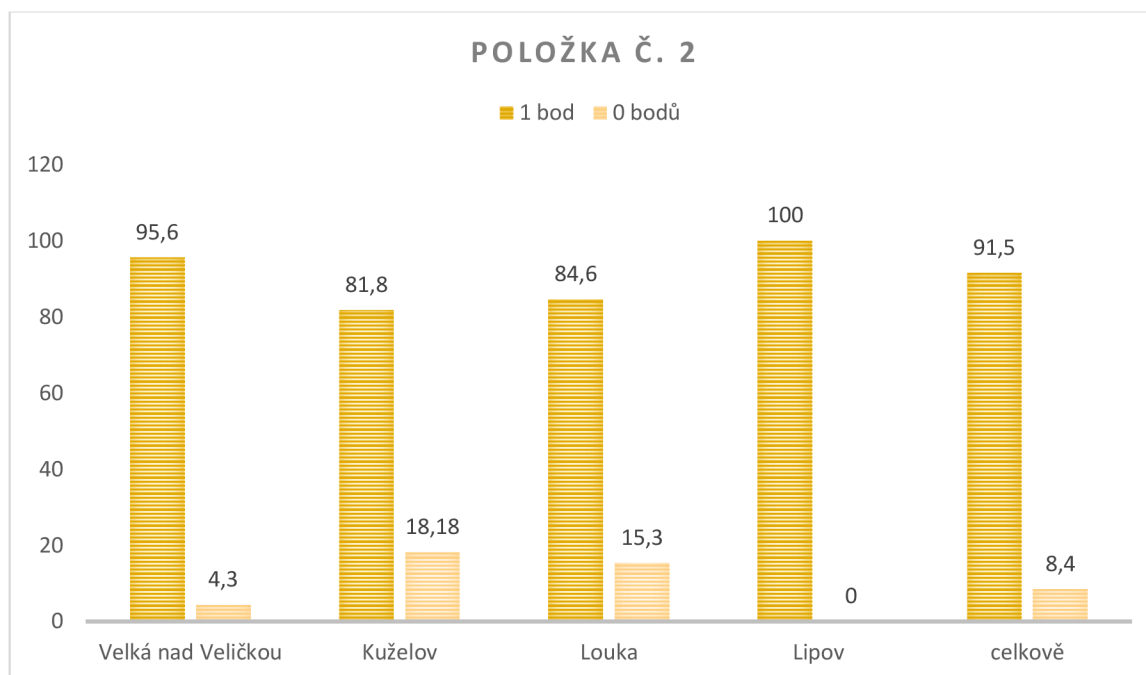
Graf č. 3 Bodové ohodnocení položky č. 1 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 3 můžeme vidět procenty vyjádřené počty žáků každé školy, kteří měli 2, 1 nebo 0 bodů v položce č. 1.

V ZŠ Velká nad Veličkou získalo 2 body 34,7 % žáků, 1 bod 21,7 % žáků a 0 bodů 43,4 % žáků. V ZŠ Kuželov získalo 2 body 81,8 % žáků a 1 nebo 0 bodů 9,09 % žáků. V ZŠ Louka mělo 92,3 % žáků 2 body, 7,6 % žáků 1 bod a 0 bodů neměl nikdo. V ZŠ Lipov mělo plný počet bodů 50 % žáků, 1 bod 41,6 % žáků a 8,3 % žáků mělo 0 bodů.

Celková úspěšnost žáků u položky č. 1 byla 59,3 % a 1 nebo 0 bodů mělo 20,3 % žáků.

Položka č. 2: „Pro mikroregion Horňácko je typické: a) nářečí, folklor, kroje; b) vinařství, hutnictví, kroje; c) nářečí, sklářství, hutnictví“.

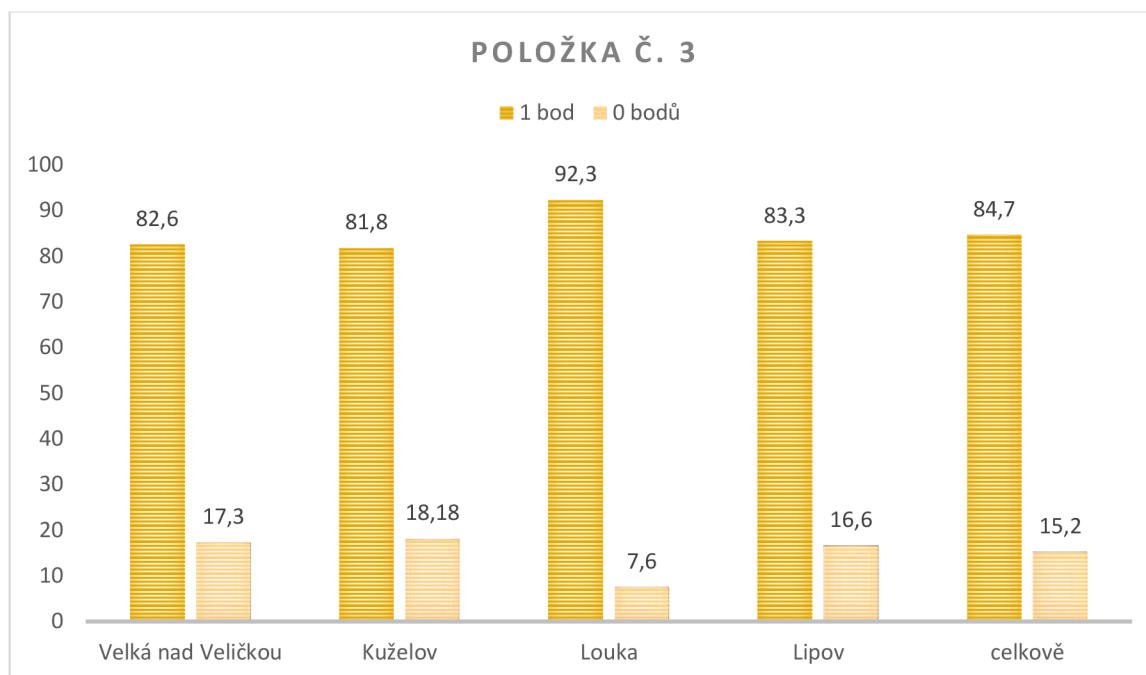
Graf č. 4 Bodové ohodnocení položky č. 2 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 4 vyplývá, že žáci mohli získat u položky č. 2 maximálně 1 bod.

V ZŠ Velká nad Veličkou získalo 1 bod 95,6 % žáků a 0 bodů 4,3 % žáků. V ZŠ Kuželov získalo 1 bod 81,8 % žáků a 0 bodů 18,18 % žáků. V ZŠ Louka mělo 1 bod 84,6 % žáků a 0 bodů 15,3 % žáků. Nejlépe se u položky č. 2 dařilo ZŠ Lipov se 100 % úspěšností žáků.

Správnou odpověď mělo celkem 91,5 % žáků, a naopak špatnou odpověď 8,4 % žáků.

Položka č. 3: „Na úpatí, které chráněné krajinné oblasti se nachází Mikroregion Horňácko? a) CHKO Beskydy; b) CHKO Bílé Karpaty; c) CHKO Pálava“.

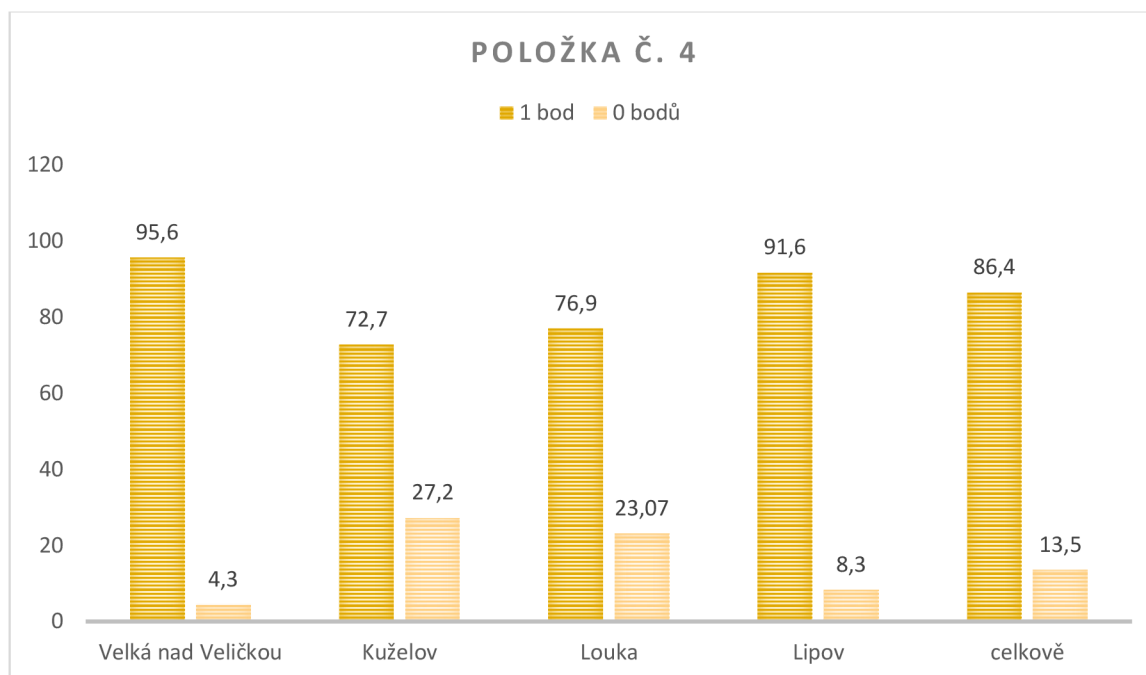
Graf č. 5 Bodové ohodnocení položky č. 3 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 5 můžeme vidět, že žáci mohli u položky č. 3 dosáhnout maximálně 1 bodu.

V ZŠ Velká nad Veličkou 1 bod získalo 82,6 % žáků a 0 bodů 17,3 % žáků. Na ZŠ v Kuželově 1 bod získalo 81,8 % žáků 0 bodů 18,18 % žáků. V ZŠ Louka mělo 1 bod 92,3 % žáků a 0 bodů 7,6 % žáků. V ZŠ Lipov získalo 83,3 % žáků 1 bod a 16,6 % žáků 0 bodů.

Celkově z grafu vidíme, že 1 bod získalo 84,7 % žáků, naopak 0 bodů 15,2 % žáků.

Položka č. 4: „*Jak se jmenuje nejvyšší hora Horňácka (Bílých Karpat)? a) Velká Javořina; b) Javorník; c) Velký Lopeník*“.

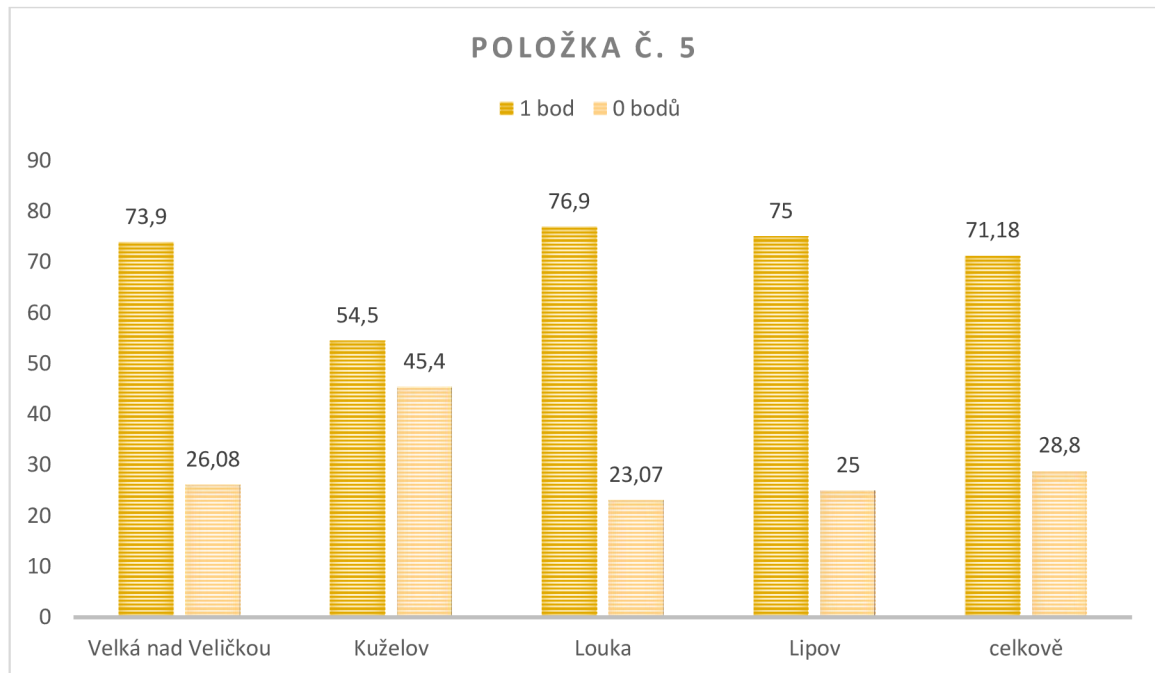
Graf č. 6 Bodové ohodnocení položky č. 4 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 6 jde vyčíst, že položka bylo obodována maximálně 1 bodem.

Nejlepší výsledky měli na ZŠ ve Velké nad Veličkou, kde správnou odpověď, a tedy 1 bod mělo 95,6 % žáků a 0 bodů 4,3 % žáků. V ZŠ Kuželov získalo 1 bod 72,7 % žáků a 27,2 % žáků 0 bodů. Na ZŠ v Louce to dopadlo podobně, kdy 1 bod mělo 76,9 % žáků a 0 bodů 23,07 % žáků. ZŠ Lipov mělo 1 bod 91,6 % žáků a 8,3 % žáků 0 bodů.

Celkově z grafu vidíme, že název nejvyšší hory v mikroregionu Horňácko znalo 86,4 % žáků, a 13,5 % žáků jej naopak neznalo.

Položka č. 5: „Jak se jmenuje říčka protékající mikroregionem Hornácko?“

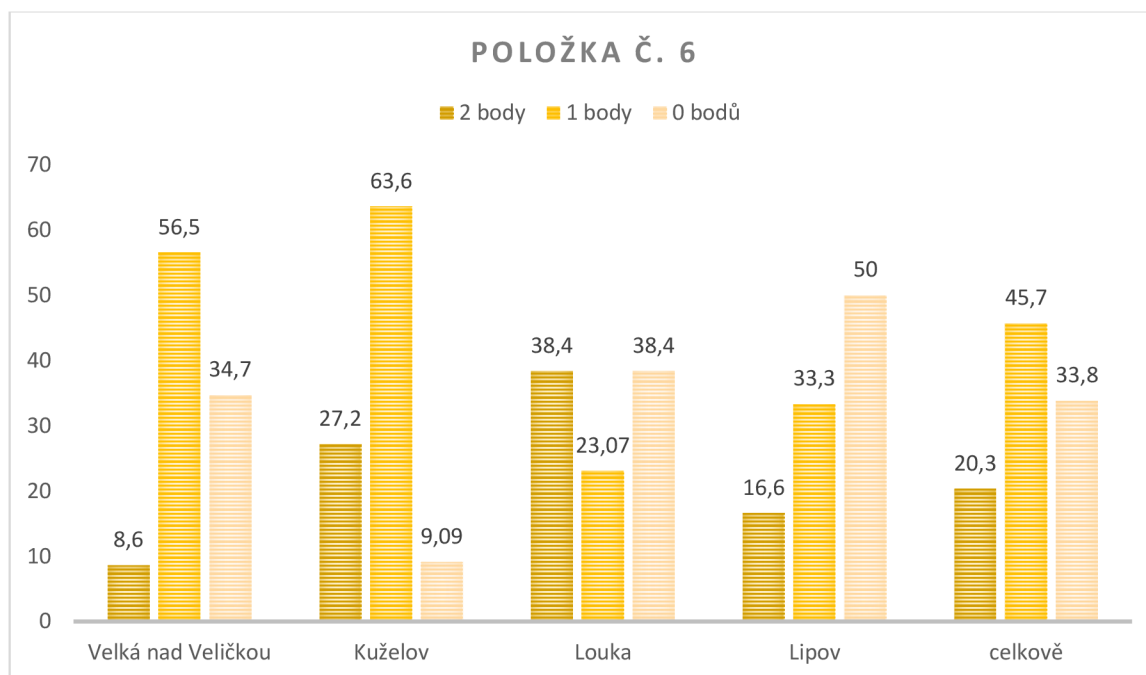
Graf č. 7 Bodové ohodnocení položky č. 5 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 7 vidíme, že za položku č. 5 byla možnost získat 1 nebo 0 bodů.

Graf nám u položky č. 5 také ukazuje, že v ZŠ Velká nad Veličkou mělo 1 bod 73,9 % žáků a 0 bodů 26,08 % žáků. V ZŠ Kuželově mělo 54,5 % žáků 1 bod a 45,4 % žáků 0 bodů. V ZŠ Louka mělo 1 bod 76,9 % žáků a naopak 0 bodů 23,07 % žáků. V ZŠ Lipov mělo 75 % žáků 1 bod a 25 % žáků 0 bodů.

Celkově můžeme z grafu říct, že říčku protékající mikroregionem Hornácko správně pojmenovalo 71,18 % žáků a špatně 28,8 % žáků.

Položka č. 6: „V některé z obcí se nachází jedna z nejznámějších památek mikroregionu Hornácko, a to větrný mlýn. Ve které z obcí se nachází? Ve které pohádce jsme ho mohli vidět?“

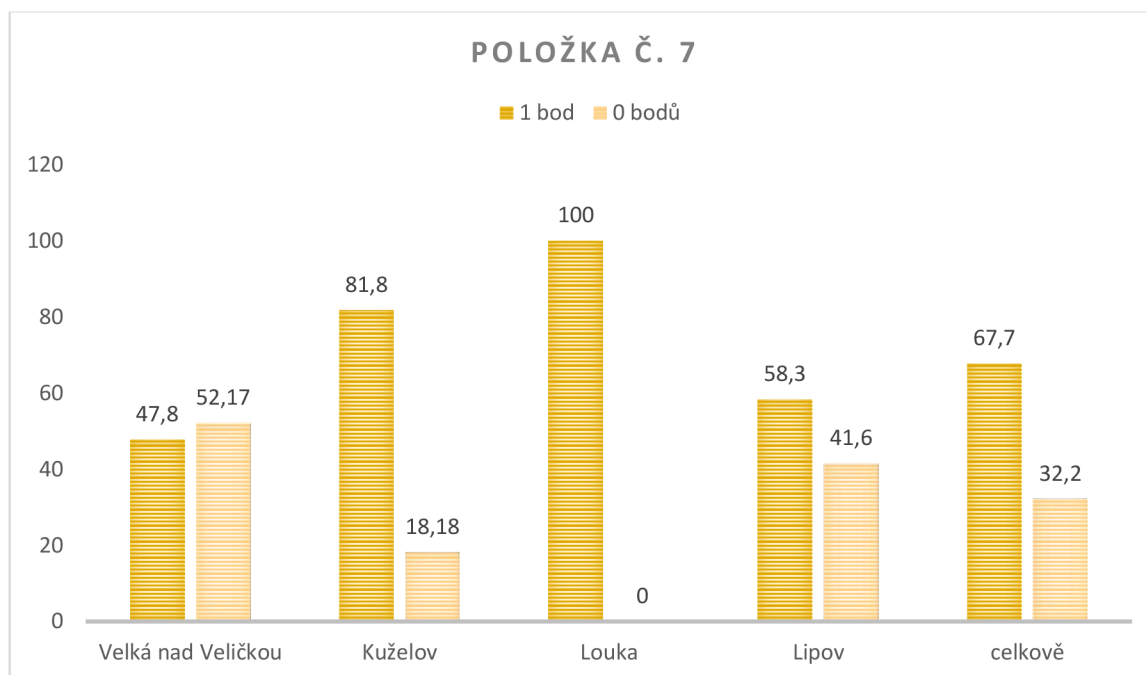
Graf č. 8 Bodové ohodnocení položky č. 6 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 8 nám ukazuje, že položka č. 6 byla ohodnocena 2 body za obě správné odpovědi, 1 bodem za minimálně jednu správnou odpověď a 0 bodů, pokud bylo všechno špatně.

V ZŠ Velká nad Veličkou získalo 2 body 8,6 % žáků, 1 bod 56,5 % žáků a 0 bodů mělo 34,7 % žáků. V ZŠ Kuželov mělo 2 body 27,2 % žáků, 1 bod 63,6 % žáků a 0 bodů 9,09 % žáků. V ZŠ Louka získalo 38,4 % žáků 2 body, 23,07 % žáků 1 bod a 38,4 % žáků 0 bodů. V ZŠ Lipov mělo 2 body 16,6 % žáků, 1 bod 33,3 % žáků a 0 bodů 50 % žáků.

Celkově z grafu můžeme vyčíst, že položku č. 6 správně vyplnilo a získalo 2 body 20,3 % žáků, jednu správnou odpověď, a tedy 1 bod mělo 45,7 % žáků a 0 bodů mělo 33,8 % žáků.

Položka č. 7: „*Jak se jmenuje tanec, který tancují samostatně muži z mikroregionu? a) valčík; b) polka; c) verbuňk*“.

Graf č. 9 Bodové ohodnocení položky č. 7 vyjádřené v procentech žáků.

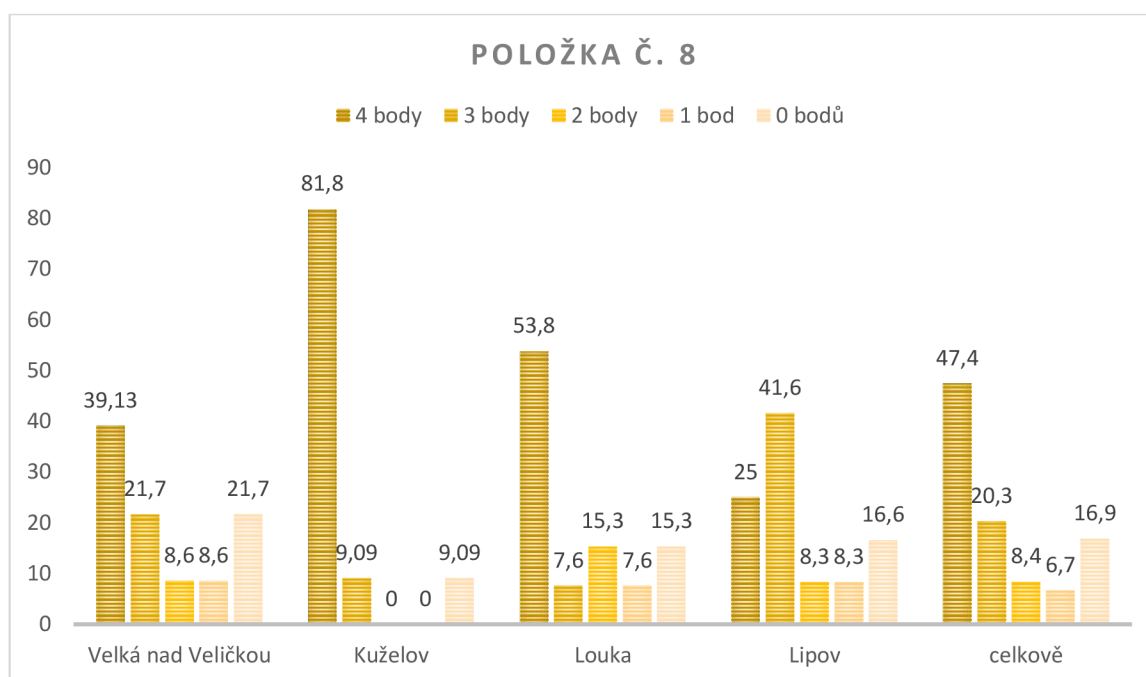
Graf č. 9 nám ukazuje, že maximální počet získaných bodů u položky č. 7 byl 1 bod.

V ZŠ Velká nad Veličkou 1 bod získalo 47,8 % žáků a 0 bodů mělo 52,17 % žáků. V ZŠ Kuželov získali žáci 1 bod v 81,8 % a 0 bodů v 18,18 %. V ZŠ Louka mělo 1 bod (plný počet bodů) 100 % žáků. V ZŠ Lipov dosáhlo 1 bodu 58,3 % žáků a 41,6 % mělo 0 bodů.

Celkově nám graf ukazuje, že 1 bod, a tedy správný název mužského tance znalo 67,7 % žáků, a naopak správnou odpověď neznalo 32,2 % žáků ze všech škol.

Položka č. 8: „Hledej v mapě a napiš 4 obce, které patří do mikroregionu Horňácko.“

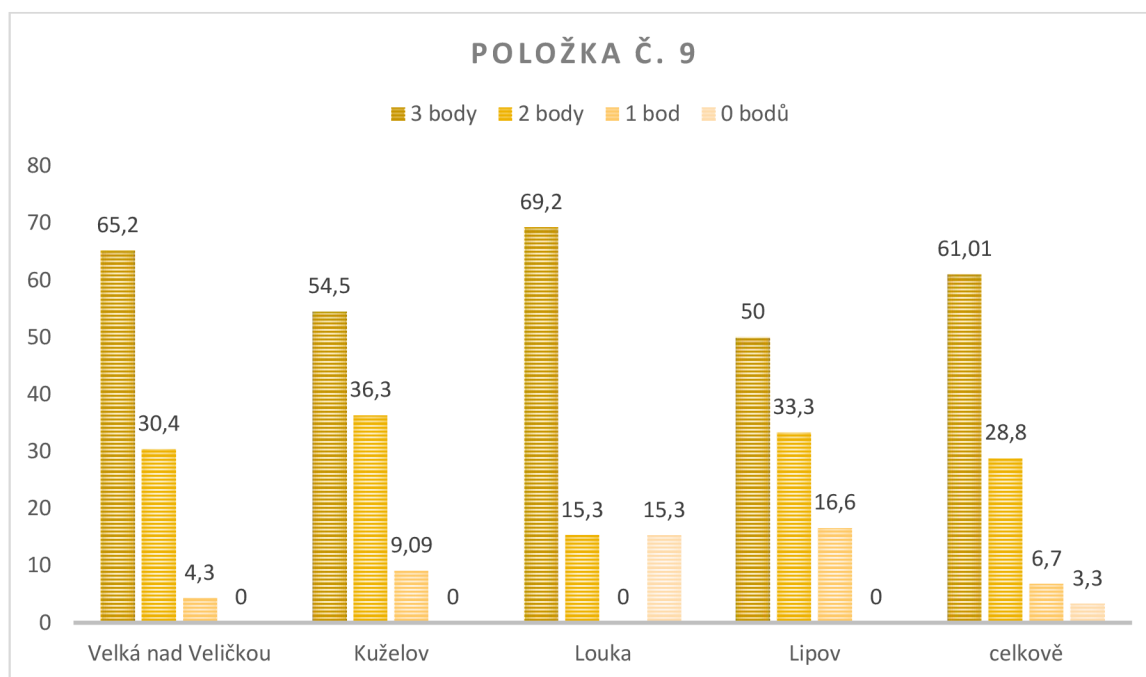
Graf č. 10 Bodové ohodnocení položky č. 8 vyjádřené v procentech žáků.

Z grafu č. 10 můžeme vyčíst bodové ohodnocení položky č. 8, kde měli žáci vypsát čtyři názvy obcí mikroregionu. Podle toho, kolik jich vypsali správně, mohli získat 0-4 body.

V ZŠ Velká nad Veličkou získalo 39,13 % žáků 4 body, 21,7 % žáků 3 body, 8,6 % žáků získalo 2 nebo 1 bod a 21,7 % žáků mělo 0 bodů. V ZŠ Kuželov mělo 4 body 81,8 % žáků, 3 body mělo 9,09 % žáků, 2 nebo 1 bod mělo 0 % žáků (nikdo) a 0 bodů mělo 9,09 % žáků. V ZŠ Louka získalo 4 body 53,8 % žáků, 3 body získalo 7,6 % žáků, 2 body mělo 15,3 % žáků, 1 bod mělo 7,6 % žáků a 0 bodů mělo 15,3 % žáků. V ZŠ Lipov získalo 4 body 25 % žáků, 41,6 % žáků mělo 3 body, 8,3 % žáků mělo 2 nebo 1 bod a 16,6 % žáků získalo 0 bodů.

Celkově nám graf ukazuje, že 4 body za položku č. 8 získalo 47,4 % žáků, 3 body mělo 20,3 % žáků, 2 body mělo 8,4 % žáků, 1 bodu dosáhlo 6,7 % žáků 0 bodů bylo u 16,9 % žáků.

Položka č. 9: „Rozhodni o pravdivosti tvrzení. Největší obcí mikroregionu Horňácko je Velká nad Veličkou. Každoroční folklorní festival mikroregionu Horňácko se jmenuje Horňácké slavnosti. Trubka patří mezi hudební nástroje cimbálových muzik.“

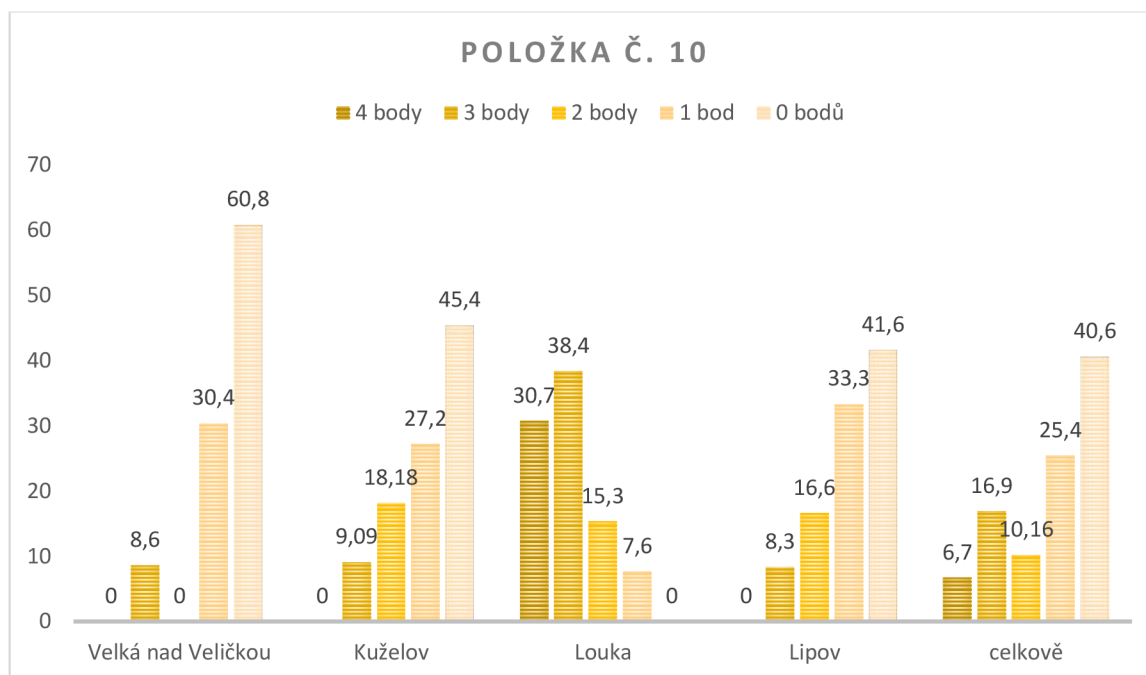
Graf č. 11 Bodové ohodnocení položky č. 9 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 11 nám ukazuje, že žáci vyplňující didaktický test mohli u položky č. 9 při správném zaznačení pravdivosti všech tvrzení získat 3 body. Pokud měli jedno tvrzení zaznačeno špatně či vynecháno, získali 2 body. Za jedno správně zaznačené tvrzení měli 1 bod a 0 bodů při vynechání celé položky či jejím špatné vyplnění.

V ZŠ Velká nad Veličkou mělo 3 body 65,2 % žáků, 2 body 30,4 % žáků, 1 bod 4,3 % žáků a 0 bodů neměl nikdo (0 %). V ZŠ Kuželov získalo 3 body 54,5 % žáků, 2 body 36,3 % žáků, 1 bod mělo 9,09 % žáků a opět 0 bodů neměl nikdo (0 %). V ZŠ Louka dosáhlo 3 bodů 69,2 % žáků, 2 bodů 15,3 % žáků, 1 bodu nikdo (0 %) a bez bodů bylo 15,3 % žáků. V ZŠ Lipov získalo 3 body 50 % žáků, 2 body mělo 33,3 %, 1 bod 16,6 % žáků a 0 bodů také neměl nikdo.

V grafu vidíme, že veškeré správné odpovědi, tedy 3 body mělo 61,01 % žáků, 2 body zaznamenalo 28,8 % žáků, 1 bod získalo 6,7 % žáků. Žáci, kteří zakroužkovali špatně všechny odpovědi nebo je vynechali, měli 0 bodů. Celkem se jednalo o 3,3 % žáků.

Položka č. 10: „Poskládej z přeházených písmen správný název částí ženského/mužského kroje.“

Graf č. 12 Bodové ohodnocení položky č. 10 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 12 ukazuje, že bodové ohodnocení položky č. 10 bylo následovné. Za všechny správné odpovědi žáci obdrželi 4 body, pokud znali tři správné odpovědi, získali 3 body, za polovinu správných odpovědí dostali 2 body, pokud vyplnili jednu správnou odpověď, získali 1 bod a jestliže měli všechny odpovědi špatné či vynechané, získali 0 bodů.

V ZŠ Velká nad Veličkou neměl nikdo 4 body (0 %), 3 body získalo 8,6 % žáků, 2 body také neměl nikdo (0 %), 1 bod získalo 30,4 % žáků a 0 bodů mělo 60,8 % žáků. V ZŠ Kuželov 4 body neměl nikdo (0 %), 3 body získalo 9,09 % žáků, 2 body mělo 18,18 %, 1 bod zaznamenalo 27,2 % žáků a 0 bodů mělo 45,5 % žáků. V ZŠ Louka jako jediné mělo 4 body 30,7 % žáků, 3 body získalo 38,4 % žáků, 2 body mělo 15,3 % žáků, 1 bod získalo 7,6 % žáků a 0 bodů neměl nikdo (0 %). V ZŠ Lipov neměl 4 body žádný žák (0 %), 3 body získalo 8,3 % žáků, 2 body 16,6 % žáků, 1 bod získalo 33,3 % žáků a 0 bodů mělo 41,6 % žáků.

Celkově z grafu vyplývá, že u položky č. 10 mělo 4 body pouze 6,7 % žáků, 3 bodů dosáhlo 16,9 % žáků, 2 body mělo 10,16 % žáků, pouze jednu správnou odpověď (1 bod) zaznamenalo 25,4 % žáků a 0 bodů, tedy žádnou správnou odpověď, mělo 40,6 % žáků.

6.6 Shrnutí výzkumného šetření

Předpoklad 1: *Předpokládáme, že alespoň polovina žáků nemá dostatek znalostí o svém mikroregionu.*

Tento předpoklad jsme pomocí grafu č. 2 potvrdili, neboť z grafu můžeme vyčíst, že úspěšnost všech žáků v didaktickém testu byla nižší než 50 %. Je viditelné, že něco málo pod polovinou respondentů – přesně 49,15 %, kteří vyplnili didaktický test, má učivo o svém mikroregionu osvojeno.

Předpoklad 2: *Předpokládáme, že žáci ZŠ ve Velké nad Veličkou budou mít lepší výsledky než ostatní ZŠ, neboť se jedná o hlavní centrum mikroregionu.*

Náš druhý předpoklad se nepotvrdil. Pomocí tabulky č. 3 jsme zjistili, že nejlepší výsledky v didaktickém testu měli žáci ze ZŠ Louka, jejichž úspěšnost byla 69,2 %. ZŠ Velká nad Veličkou, u které jsme dle její polohy a také velikosti školy předpokládali, že její žáci budou mít nejlepší výsledky, skončila nejhůře s úspěšností pouze 34,7 %, čili daleko pod polovinou.

Předpoklad 3: *Předpokládáme, že položka č. 1 bude pro žáky nejjednodušší a 2 body (plný počet bodů) ze všech škol získá nejméně 80 % žáků.*

Dle výsledků testové položky č. 1, můžeme konstatovat, že ze všech žáků plný počet bodů získalo pouze 59,3 %. Díky těmto skutečnostem můžeme říct, že předpoklad jsme nepotvrdili.

Předpoklad 4: *Předpokládáme, že u položky č. 6 alespoň 40 % žáků bude znát odpověď pouze na jednu část položky, tedy získá 1 bod.*

Z grafu č. 8 můžeme vyčíst, že na položku č. 6 znalo obě části odpovědi 20,3 % žáků a na jednu část položky odpovědělo správně, a tedy získalo 1 bod, 45,7 % žáků. Tahle hodnota odpovídá alespoň 40 procentům, což potvrdilo náš pátý předpoklad.

Předpoklad 5: *Předpokládáme, že alespoň 50 % žáků napíše u položky č. 8 jako jednu z obcí tu, ve které se nachází jejich škola.*

Poté, co jsme si u všech škol prošli samostatně položku č. 8, byl náš předpoklad potvrzen. Po přezkoumání jsme zjistili, že 44 žáků napsalo do odpovědi název obce, ve které se nachází jejich škola, což odpovídá 74,5 %.

Předpoklad 6: *Předpokládáme, že žáci všech škol budou nejvíce chybovat v odvětví poznávání části krajů, tedy u položky č. 10. Proto se domníváme, že celou položku správně zodpoví maximálně 20 % žáků.*

V posledním předpokladu jsme pravdivost potvrdili pomocí grafu č. 12. Z něj můžeme konstatovat, že pouze 6,7 % žáků znalo všechny správné odpovědi a tím získali plný počet bodů. Z grafu vyčteme, že se jednalo opravdu o nejtěžší položku, neboť bez bodu bylo 40,6 % žáků, což je nejvíc ze všech položek.

6.7 Diskuse a závěrečné shrnutí

Hlavním cílem, který jsme si stanovili ve výzkumném šetření, bylo zjištění znalostí žáků 5. ročníků o mikroregionu Hornácko. Jako jeden z dílčích cílů jsme si stanovili sestavení nestandardizovaného didaktického testu. Ten jsme zvolili jako metodu výzkumu. Výzkumné šetření nám ukázalo, že znalosti žáků o mikroregionu Hornácko jsou nedostačující.

Zjistili jsme, že méně, než polovina žáků má znalosti o svém regionu osvojeny, konkrétně 49,15 %. Dalším dílčím cílem bylo porovnání žáků v plnoorganizované a malotřídní základní škole. Ze získaných výsledků výzkumného šetření můžeme stanovit, že nejhůř dopadli žáci z plnoorganizované školy z obce, která se nachází v centru mikroregionu. Naopak nejlépe didaktický test zvládli žáci z jediné malotřídní školy, která se v mikroregionu Hornácko nachází. Domníváme se, že tyto výsledky jsou zapříčiněny tím, že jsou si žáci v malotřídních školách s učiteli bližší a také více spjatí s okolím a přírodou. Rovněž z doplňující otázky, od koho žáci znají nejvíce informací ve svém mikroregionu, jsme zjistili, že žáci malotřídních škol navštěvují folklorní soubory a od svých vedoucích mají nejvíce informací o mikroregionu. Dále jsme se dozvěděli, že znalosti o svém mikroregionu nemají žáci ze školy. Většina odpovědí ukázala, že se informace dozívají spíš ve folklorních souborech, ale i od svých rodičů a prarodičů. Převážná většina těch, co v testu dosáhli úspěšnosti 70 %, informace získala právě od vedoucích z folklorního souboru.

Ve výzkumném šetření jsme též zjišťovali, jestli žáci dokážou určit, co je typické pro jejich mikroregion. Touto položkou jsme byly příjemně překvapeni, neboť 91,5 % žáků vědělo, že typickým pro Hornácko je nářečí, folklor a kroje.

Dále jsme zkoumali, v které oblasti budou mít znalosti žáků nejvíce nedostatků. Po vyhodnocení výzkumného šetření jsme došli k závěru, že největší problém dělaly žákům položky č. 6 a 10. Položka č. 6 byla zaměřena na nejznámější památku v mikroregionu (větrný mlýn) a jeho zastoupení v pohádce. Žákům dělalo největší problém určit pohádku, ve které jsme mohli mlýn vidět. Proto za první oblast, ve které mají žáci nedostatky, považujeme starší české pohádky, které jsou dnes ve velké míře nahrazovány animovanými, převážně ze zahraničí. Za další oblast, ve které mají žáci nejvíce nedostatků, považujeme tradiční lidový oděv, který měli pojmenovávat v položce č. 10. Tahle položka se stala velmi obtížnou a pouze 6,7 % žáků ji zvládlo. Domníváme se však, že většina žáků již v kroji byla někdy oblečena nebo jej mají dokonce i doma, ale už je to k němu netáhne a nezajímají se o něj.

Na závěr tedy můžeme shrnout, že didaktické testy, které jsme vypracovávali, dopadly podle našeho očekávání. Tím se nám potvrdilo, že znalost žáků o mikroregionu Hornácko je nedostatečná.

Problémem může být pravděpodobně časté cestování žáků s rodiči do zahraničí a poznávání cizí kultury, nikoli naší. Dále se domníváme, že problém nedostatečných znalostí o vlastním mikroregionu je zapříčiněn tím, že učitelé stále užívají nevhodné učebnice, které jsou zbytečně obsáhlé, obtížné a které ani neodpovídají obsahu učiva daným RVP ZV. I to je důvod, proč se více věnují poznávání regionu, kde žáci žijí a navštěvují školu.

Jelikož výsledky výzkumného šetření nedopadly dle našeho očekávání, bylo by dle našeho názoru dobré, aby bylo do výuky zapojeno více vyučovacích metod zaměřených na region, ve kterém žáci žijí, a také více praktických aktivit, vycházek či práce s fotografiemi a mapou.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 Návrh projektu

Na základě výše uvedených výsledků výzkumného šetření jsme navrhli projekt s názvem „Poznáváme obec Louku a její blízké okolí“, který by mohl pomoci k lepšímu poznání mikroregionu Horňácko. Projekt je obsahem praktické části diplomové práce.

Do projektu jsme zahrnuli převážně dvě vesnice, které mohou i žáci ostatních obcí navštívit a tím zjistit nové informace o svém okolí, kde bydlí. Pomocí našeho projektu bychom chtěli inspirovat ostatní učitele k vytváření svých vlastních projektů se stejnými či podobnými náměty.

7.1 Charakteristika

Projekt, který jsme zpracovali, si kladl za cíl poskytnout žákům pohled na zajímavosti a události vybrané obce a jejího okolí, které si žáci mohou i prakticky vyzkoušet.

Je určen především žákům 4. a 5. ročníků, neboť v těch se žáci ve vyučovacím předmětu Vlastivěda zabývají místem, kde žijeme, s historickými prvky.

Jako hlavní motivaci jsme pro žáky zvolili a vyrobili maňáska „Kačku“, která byla oblečena do krojových šatů a byla tak ještě více obrazem mikroregionu Horňácko.

Na úplném konci projektu si žáci upečou a následně budou prodávat na obecním koštu trnek patenty podle receptu, který v průběhu celého projektu po částech nasbírají.

Tento projekt jsme rozvrhli do čtyř dnů.

Jednotlivé dny:

1. **den** (úterý) – poznávání obce Louka
2. **den** (středa) – folklorní den (Strážná hůrka)
3. **den** (čtvrtek) – na den pekařem (mísení a opékání patentů)
4. **den** (pátek) – prodavači (prodej patentů)

7.2 Návrh

Název projektu: Poznáváme obec Louku a její blízké okolí

Určen pro ročník: 4. - 5. třída

Druh projektu:

- *podle účelu:* získání vědomostí, praktických a estetických zkušeností
- *podle navrhovatele:* uměle připravený
- *podle prostředí:* kombinace mimoškolního a školního
- *podle množství času:* střednědobý (týdenní)
- *podle počtu žáků:* především skupinové

Cíl projektu: Poskytnout dětem ucelený pohled na místo, kde žijeme, a jeho okolí i s jejich historickými prvky a naučit je vnímat jeho krásy všemi smysly.

Mezipředmětové vztahy: Český jazyk, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Pracovní činnosti.

Produkt projektu: Pracovní list o obci, výroba a prodej patentů a předání peněz charitě.

Klíčové kompetence:

k učení: Žák uvádí věci do souvislosti, dokáže samostatně pozorovat, poznat smysl a cíl učení, projevuje ochotu věnovat se dalšímu studiu a celoživotnímu učení.

k řešení problémů: Žák dokáže samostatně pracovat s textem, hledat odpovědi na zadané otázky, uvědomuje si zodpovědnost za svá rozhodnutí a výsledky svých činů zhodnotí.

komunikativní: Žák je schopen formulovat a vyjadřovat své myšlenky v logickém sledu, naslouchat promluvám jiných lidí.

sociální a personální: Žák účinně spolupracuje ve skupině, podílí se na utváření příjemné atmosféry.

občanské: Žák je schopen se rozhodovat zodpovědně podle dané situace. Respektuje, chrání a ocení naše tradice a kulturní i historické dědictví, smysl pro kulturu a tvořivost.

pracovní: Žák používá bezpečně materiály a nástroje, dodržuje vymezená pravidla, plní povinnosti a závazky.

digitální: Žák ovládá běžně používaná digitální zařízení a využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci.

Předpokládané činnosti: Vycházka podle mapy, besedy, tanec, zpěv, opékání, prodej

Výukové metody:

- slovní – monologické (výklad), dialogické (rozhovor, diskuse)
- názorně-demonstrační – obrázky (mapy), pomůcky, pozorování
- praktické – tanec, zpěv, prodej výrobků

Formy výuky:

- hromadná, individuální, skupinová
- výuka ve třídě, vycházka, beseda, projektová výuka

Materiální prostředky: díly skládanky, mapy, informační texty a písně, dopisy, videa, pracovní list, nástroj v muzeu a plastové kelímky (Čechův dvůr), pivní etikety (pivovar), kniha „Louka ve staletích“, počítač, znak Louky, obecní kronika Louky (obecní úřad), krepový papír, drátek, obrys kapličky, pastelky (tempery), nástěnka, školní sešity, lepidlo, souhlas rodičů, folklorní pár, části krojů (alespoň obrázky), školní kuchyňka a její výbava, suroviny z receptu (ze skládanky), fotoaparát (mobilní telefon), krabice, strečová folie, nůžky.

Plán projektu: Skoro celým projektem žáky provází jejich nová kamarádka Kačka (Kateřina) oblečená v kroji. Ta žákům rozdává rozstříhané části receptu za určité splnění úkolu. Na úplném konci projektu si žáci podle receptu udělají patenty a následně je budou prodávat na obecním koštu trnek.

Způsob hodnocení projektu: Žákům jsou za některé úkoly dávány části receptu. Na konci každého uplynulého dne proběhne vlastní zhodnocení žáků pomocí rozhovoru. Závěrečné hodnocení paní učitelky.

7.3 Realizace

DEN PRVNÍ – úvodní den, poznávání obce Louka

Motivace:

- Seznámí se s novou kamarádkou Kačkou – Kateřinou (viz Příloha č. 4) – představení její úlohy (přiblížení minulosti obce Louka a jejího blízkého okolí)
- Kačka nás bude sledovat u všeho, co budeme dělat. Společně s ní budeme plnit úkoly, které nás čekají, po dobu 4 dnů. *Třeba se naučíte něco nového.*
- Posazení žáků na koberec a představení nové kamarádky Kačky.
  - o *Ahoj, já jsem Kačka a budu vás provádět obcí Louka a společně budeme plnit různé úkoly, tak snad se přiučíte něco nového. Po každém splněném úkolu vás odměním kouskem skládačky, díky které vám poté vznikne nějaký návod a vy budete muset zjistit, co s ním.*
- Zeptáme se žáků.
  - o *Proč myslíte, že se jmenuje zrovna Kačka?* – Protože v dřívějších dobách bylo jméno Kateřina jedno z nejčastějších jmen v našem okolí.

Organizace:

- Žáky rozdělíme do X skupin, v nichž budou spolupracovat po celou dobu projektu.
- Každá skupina dostane mapu (viz Příloha č. 5) obce Louka nebo její část a na ní budou vyznačeny určité body, kam se budou mít žáci za úkol pomocí mapy, úsudku, poptání se kolemjdoucích a případném použití off-line map na mobilním telefonu dostat.
- Začátek bude ve škole, odkud vyrazí všechny skupiny společně.
- Žáci se budou pohybovat po stejných bodech, avšak každá skupina bude mít jejich jiné pořadí, aby jich nebylo na stanovišti mnoho.
- Na každém očíslovaném místě na žáky bude vždy čekat dopis od Kačky, ve kterém bude sdělovat, jaké mají plnit úkoly. Za určité úkoly Kačka odmění skupiny dílkem skládačky (viz Příloha č. 6), dokud ji nenasbírají celou, a zjistí z ní co mají dál dělat.

ČECHŮV DVŮR

1. aktivita

Pomůcky: dopis od Kačky (viz Příloha č. 7), pracovní list (viz Příloha č. 8)

Zadání: přečíst dopis od Kačky, vyplnit pracovní list

Popis aktivity: Každá skupina žáků najde u vstupu do objektu s názvem „Čechův dvůr“ dopis od Kačky, který si společně přečte. K němu bude přiložen pracovní list, který bude každý žák samostatně celý den vyplňovat a následně si jej nalepí do sešitu.

2. aktivita

Pomůcky: psací potřeby, pracovní list

Zadání: účast na prohlídce muzea, vyplňování pracovního listu

Popis aktivity: Pro žáky bude v prostoru Čechova dvoru připravena prohlídka místního muzea s výkladem od zaměstnanců (předem domluvit, jak mají zvykem). Žáci během prohlížení a výkladu si mohou postupně vyplňovat pracovní list. Pokud bude učitel chtít, mohou si žáci po ukončení prohlídky mezi sebou poradit, co v pracovním listu vyplnili.

3. aktivita

Pomůcky: nástroj na pole z muzea na Čechově dvoře viz Příloha č. 9 (po domluvě s majitelem)

Zadání: zkouška práce s nástrojem na obdělávání pole

Popis aktivity: Žáky necháme vyzkoušet, jak se pracovalo v dřívějších dobách, a nejlépe každý se pokusí porýt kousek pole pomocí nástroje z muzea. Žáci musí poslouchat příkazy majitele.

4. aktivita

Pomůcky: plastový kelímek (případně domluva na Čechově dvoře), dílek skládanky

Zadání: pokus o načepování limonády, následné přidělení prvního dílku skládanky

Popis aktivity: Po orání pole si bude moci každý žák zkusit načepovat limonádu a tím pádem si vyzkoušet jednu z prací dnešní doby – čišník. Poté, co si žáci načepují limonádu, dostanou od Kačky první dílek k sestavení celé skládanky.

PIVOVAR LOUKA

5. aktivita

Pomůcky: dopis od Kačky (viz Příloha č. 10)

Zadání: přečtení dopisu od Kačky

Popis aktivity: Po příchodu do pivovaru v Louce najde každá skupinka ve schránce další informativní dopis od Kačky, který si přečtou a budou se podle něj řídit.

6. aktivita

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby, pивní etiketa do skupiny (po domluvě s majiteli pivovaru)

Zadání: účast na prohlídce pivovaru v Louce, převzetí etiket

Popis aktivity: Žáci se zúčastní krátké prohlídky pivovaru s vhodným výkladem (příprava na straně majitelů, jak mají zvykem). Výklad bude potřeba k dalšímu vyplnění pracovních listů. Před odchodem z pivovaru dostane každá skupina lepicí etiketu, kterou si musí ponechat.

OBECNÍ ÚŘAD – knihovna

7. aktivita

Pomůcky: dopis od Kačky (viz Příloha č. 11)

Zadání: přečtení dalšího dopisu od Kačky

Popis aktivity: Každá skupina dostane při příchodu do objektu „Obecní úřad“ dopis, který jim opět napsala Kačka. Tam jim sděluje, co je čeká na poslední zastávce v obci.

8. aktivita

Pomůcky: kniha „Louka ve staletích“, dílek skládky

Zadání: vypůjčení knihy „Louka ve staletích“ v knihovně, v ní najít stranu 385 a zjistit alespoň 4 spolky, které někdy měly nebo mají činnost v obci, spolky vyjmenovat knihovnici

Popis aktivity: Skupiny půjdou do knihovny, kde si vypůjčí knihu „*Louka ve staletích*“, popřípadě požádají o pomoc knihovnici. V knize si žáci vyhledají stranu 385 a zjistí, jaké alespoň 4 spolky v obci mají nebo měly svou činnost (divadelní, hasičský, myslivecký aj.). Pokud tyhle spolky vyjmenují správně, knihovnice je pustí k obecnímu počítači a tam jim Kačka nechá další díl skládky.

9. aktivita

Pomůcky: psací potřeby, počítač, pracovní list

Zadání: zapsání se do seznamu návštěvníků počítače, online vyhledání květiny, jejíž tvar má kostel Louky a zapsání do pracovního listu

Popis aktivity: Žáci se za celou skupinu zapíší do seznamu těch, kteří použili počítač, a vyplní veškeré potřebné údaje. V počítači vyhledají květinu, podle které má kostel v Louce svůj tvar. Informaci si žáci nesmí zapomenou poznačit do svých pracovních listů.

10. aktivita

Pomůcky: nastříhaný znak obce Louka (viz Příloha č. 12), lepidlo, dílek skládky

Zadání: poskládání znaku obce a nalepení do pracovního listu

Popis aktivity: Každý žák ze skupiny dostane nastříhaný znak obce a úkolem bude jej správně poskládat a nalepit si ho každý do svého pracovního listu. Znak jim zkontroluje knihovnice a pokud jej bude mít většina ze skupiny správně, dostanou další dílek skládky.

11. aktivita – kancelář obecního úřadu

Pomůcky: obecní kronika (dostupnost po předchozí domluvě), pracovní list, psací potřeby

Zadání: nahlédnutí do stránek obecní kroniky, poslech besedy o obci Louka, vyplnění pracovního listu, cesta zpět do školy

Popis aktivity: Žáci přijdou do kanceláře obecního úřadu, kde budou mít možnost nahlédnout a dotknout se stránek obecní kroniky. Následovala by krátká informační beseda, kde se žáci dozví další informace o obci Louka a také nové odpovědi do pracovního listu. Žáci se díky besedě ujistí, které tradice se u nás nadále dodržují. Pak bude následovat cesta zpět do školy.

12. aktivita – Základní škola

Pomůcky: kamarádka Kačka, krepový papír, drátek, video návod na květiny z krepového papíru (<https://www.youtube.com/watch?v=3Ltt39ur3OE>), obrys kapličky (viz Příloha č. 13), psací potřeby, pastelky (temperové barvy a štětec), nástěnka

Zadání: přivítání a rozhovor s kamarádkou Kačkou (*Ahoj děti, jak se vám dnes pracovalo, a co počasí? Chtěla bych se vás ještě před koncem na něco zeptat. Pamatujete si, jaké nejvýznamnější události se v obci Louka konají? – Hody. Výborně, a jelikož k jejich přípravě je také potřeba ozdobit cedule s názvy obce, my si společně jednu takou ozdobu vyrobíme. Uhodnete kterou? – Květiny z krepového papíru. Máte pravdu, tak pojďme na to.*), domalování obecní kapličky na papír (*A nyní se dívejte, co dalšího jsem si pro vás připravila? – Ukáže nákres kapličky (Příloha č. 13). Víte, co to je? – Kaplička. Ano, a jelikož i ta se před hody znovu maluje folklorními vzory, tak i my si ji zkusíme namalovat (každý sám). Můžete použít pastelky, nebo tempy, ale hlavně si dejte záležet, protože pak budou na nástěnce.*), vystavení výtvorů kapliček na nástěnce ve třídě

Popis aktivity: Ve škole žáky přivítáme opět jejich novou kamarádkou Kačkou a pomocí rozhovoru si zopakujeme, že mezi nejvýznamnější události obce se řadí hody, na které se zdobí počáteční cedule obce i kulturní dům květinami z krepového papíru. Ty si žáci zkusí s jejich novou kamarádkou vyrobit. Žáci se také na besedě dozvěděli, že je velmi náročné malovat obecní kapličku. Proto se ji pokusí každý žák namalovat sám, alespoň její přední část. Všechny výtvoři žáků bychom vystavili na nástěnce.

Ukončení dne:

Pomůcky: pracovní list, psací potřeby, školní sešit, lepidlo

Zadání: rozhovor v kruhu, učitel klade otázky (*Jak se vám aktivity a celý den strávený venku líbil? Bylo vyplňování pracovních listů složité, či nikoli?*), kontrola pracovního listu, nalepení pracovního listu do sešitu

Ukončení dne: Na konci dne bychom si sedli všichni do kruhu na koberec a společně si sdělili zážitky z celého dne. Učitel položí určité otázky. Následně by žáci společně s učitelem pracovní listy prošli, zkontrolovali a případně opravili či doplnili chybějící informace. Tím bychom zjistili, zda si žáci zapamatovali nebo se naučili něco nového o obci Louka. Pracovní list si následně žáci vlepí do školního sešitu s nadpisem „Zajímavosti naší obce – Louka“.

DEN DRUHÝ – folklorní den

Motivace:

- Přivítání se s Kačkou.
  - o *Ahoj všichni, už jsem se vás nemohla dočkat. Jak jste se vyspali? Něco vám pustím.*
- Motivační video – Velička (<https://www.youtube.com/watch?v=YTW5STAYBXg>)
  - o *Co jste viděli nebo slyšeli na videu? – Taneční soubor, cimbálová muzika, Strážná hůrka, zpěv. Tak to jsem ráda, že jste dali dohromady tolik věcí, co jste ve videu viděli.*
- Seznámení s tématem.
  - o *A podle vašich postřehů z videa si můžeme také určit dnešní téma, které bude zaměřeno právě na všechny tyto prvky, o kterých jsme mluvili. Těšte se tedy na cestovatelský, taneční, ale i pěvecký den. Nyní si vezměte své batůžky, běžte se obléct a počkejte u východu ze školy na učitele. Víc informací se dozvíte později, tak se nechte překvapit.*

Organizace:

- Všichni se sejdou 7:45 v ZŠ Louka, kde se přivítají s Kačkou. Ta jim nastíní téma dne.
- Učitel překontroluje souhlas rodičů (viz Příloha č. 14) o účasti na naučném výletu.
- V 8:00 nástup do autobusu stojícího před školou, odjezd do obce Velká nad Veličkou.
- Vysednout na autobusové zastávce, rozdělení žáků do stanovených skupin a každá dostane mapu (viz Příloha č. 15).
- Jeden učitel půjde předem na místo určení „Strážná hůrka“.
- Podle mapy se skupiny pokusí najít cestu na místo, kam potřebují přijít.
- Skupiny bude učitel posílat postupně cca každé 3 minuty.
- Na místě se o žáci dozví zbylé informace.

STRÁŽNÁ HŮRKA

1. aktivita

Pomůcky: domluvit se s folklorním souborem Velička na jednom páru (bude žáky provázet), text o strážné hůrce (viz Příloha č. 16).

Zadání: příchod na místo, uvítání krojovaným párem, představení Strážné hůrky a Hornáckých slavností

Popis aktivity: Všichni žáci přijdou na místo určení dle mapy. Tam na ně bude čekat krojovaný pár, který žákům představí prostor Strážné hůrky. Žáci, kteří jej neznají, zjistí, že se jedná o místo, kde se koná nejznámější folklorní událost v okolí, tedy „Hornácké slavnosti“. Aby všichni žáci věděli, o co se jedná, krojový pár jim předá základní informace. (viz Příloha č. 17)

2. aktivita

Pomůcky: krojový pár z Veličky, tanec (viz Příloha č. 18), text písní (viz Příloha č. 19), další díl skládanky

Zadání: tance krojovaného páru, výuka tance a zpěvu písní, získání dílku skládačky

Popis aktivity: Žáci si prohlédnou tanec krojovaného páru ze souboru Velička. Následně si všichni žáci společně s krojovaným párem tanec zatancují. Dále si žáci zazpívají písně k tanci a další tři klasické hornácké písně, které se pějí od počátku slavností. Poté si tanec i se zpěvem zopakují. Pokud jej zvládnou, získají žáci od krojovaného páru další díl skládanky, který jim na místě zanechala jejich kamarádka Kačka.

3. aktivita

Pomůcky: části kroje na obrázku (viz Příloha č. 20), nebo od někoho vypůjčit

Zadání: ukázka ženského i mužského kroje, poznávání částí kroje, cesta zpět do školy

Popis aktivity: Po tanci a zpěvu bude následovat ukázka kroje z obce Louka (lúckého kroje). Následně můžeme popisky ke kroji zakrýt a nechat žáky, aby části kroje poznávali sami. Nejlepší bude si kroje od někoho zapůjčit, aby se mohli žáci všeho přímo dotknout. Po ukončení učitel zkontroluje, zda má všechny žáky, a pojedou zpět do školy objednaným autobusem, který je čeká pod Strážnou hůrkou.

Ukončení dne:

Pomůcky: poslední dílek skládky

Zadání: zhodnocení uplynulého dne ze strany žáků, otázky od Kačky (*Libil se vám dnešní den? Chodíte do nějakého tanečního souboru, jakého? Tancovali jste někdy hornácké tance? Vystupovali jste někdy na Hornáckých slavnostech? Pamatujete si, kolik let slavnosti trvají?*), popřípadě doplňující otázky, předvedení naučeného tance, získání posledního dílku skládky

Ukončení dne: Po příchodu zpět do školy si žáci společně s učitelem a kamarádkou Kačkou zhodnotí průběh dne pomocí otázek, které může učitel z vlastní iniciativy jakkoliv doplnit. Kačka poprosí žáky, aby jí předvedli tanec, co se dnes naučili. Poté, co žáci Kačce zatancují, ona jim dá poslední dílek skládky a oni si jej přidají k ostatním.

DEN TŘETÍ – na den pekařem

Motivace:

- Rozhovor na téma „jídla našich babiček“.
- Zeptám se žáků. Popřípadě na místě přidáme doplňující otázky.
  - o *Jaké jídlo máte nejraději? Máte, nebo pamatujete si na svoje babičky? Jaká jídla vám babička nejčastěji vařila? Jaké jídlo jste měli nebo máte od babičky nejraději? Chutná či chutnalo vám jídlo, které dělala babička? Jaké jídlo vám babička nebo maminka dělá či dělala nejčastěji?*
- Kačka žákům oznámí:
  - o *Ahoj, ráda vás opět vidím. Jak jste se vyspali?*
  - o *Mám pro vás dobrou zprávu. Rozdělte se opět do vašich skupinek. Nyní si jeden ze skupinky přijďte pro tvrdý papír a ostatní můžete vytáhnout všechny díly skládky. Společně skládku správně sestavte a přilepte na papír, co jsem vám dala.*

Organizace:

- Žáci se posadí do kruhu, následuje rozhovor na téma „jídla našich babiček“ a otázky.
- Příchod kamarádky Kačky a její otázky.
- Příprava tvrdých papírů pro každou skupinu, které se žákům rozdají.
- Sestavení a nalepení dílků skládky na papír.
- Představení aktivit na dnešní den (práce a bezpečnost ve školní kuchyni).

1. aktivita

Pomůcky: školní kuchyňka, poskládaný recept ze skládky (viz Příloha č. 6), mísa, brambory, polohrubá mouka, vejce, sůl, deska, vál, struhadlo, váha

Zadání: seznámení se s kuchyňkou a jejími pravidly, zpracování ingrediencí do těsta, úklid

Popis aktivity: Žáci půjdou do školní kuchyňky, kde si zopakují pravidla při jejím využívání. Poté si vytáhnou sestavený a nalepený recept, který má již nějakou tradici a historii v našem mikroregionu. Žáky necháme, aby ve skupinách postupovali podle návodu a potřebných surovin až ke zpracování těsta na patenty. Následně si po sobě žáci uklidí, aby mohli v receptu pokračovat.

2. aktivita

Pomůcky: školní kuchyňka, plotýnka (sporák), recept ze skládky (viz Příloha č. 6), zpracované těsto, pánev, sádlo, povidla (či jiná varianta na potření patentů)

Zadání: vytvoření placek z těsta, příprava pánve se sádlem na vyhřáté plotýnce, opečení placek (pomůže učitel), potření placek (patentů) surovinou dle výběru, umýt nádobí a uklidit po sobě

Popis aktivity: Po přestávce a průběžném úklidu surovin a pomůcek budeme s žáky pokračovat. Z těsta si žáci dle receptu udělají tenké placky, které si na připravené pánvi se sádlem opečou z obou stran (pomůže učitel). Hotové placky (patenty) si každý potře určitou surovinou z výběru a hotové patenty si dají na talíř. Nakonec si po sobě žáci umyjí nádobí. A uklidí celou kuchyňku.

Ukončení dne:

Pomůcky: patenty na talíři, mobil (fotoaparát), nástěnka, krabice, strečová fólie, nůžky

Zadání: skupinové vyfocení se svými patenty, vytvoření nástěnky z fotografií a receptů, zabalení patentů do strečové fólie, naskládání do krabic, pochvala od Kačky (*Co to tady voní? To jste dělali sami? No to jsem si ale vybrala výborné pomocníky. A řekněte, jak se vám dnešní den líbil? Chtěli byste si vyzkoušet víc takových prací? A dokážete říct, v jakém povolání se peče, tak jako vy dnes?*), popřípadě doplnění otázek

Ukončení dne: Každá skupina se s patenty, které udělají, vyfotí. Fotografie učitel vytiskne a společně se žáky vytvoří nástěnku. Na ni přidá také recept, podle kterého se žáci řídili. Následně upečené patenty zabalíme do strečové fólie, kterou vždy odstříhneme a naskládáme do krabice (příprava na převoz a prodej další den). Posadíme se opět do kruhu a bude následovat ještě krátký rozhovor s Kačkou a zhodnocení dne ze strany žáků.

DEN ČTVRTÝ – na den prodavačem

Motivace:

- Rozhovor s kamarádkou Kačkou na téma povolání.
  - o *Ahoj všichni, tak a máme tu poslední den našeho společně stráveného času. Mám na vás tedy ještě nějaké otázky. Dokáže každý říct dvě povolání, ale abyste se neopakovali? Výborně, měli jsme tady řečeno jedno povolání, které si vy sami dnes vyzkoušíte. Na obecním úřadu se pořádá každoroční „košť trnek“ pro návštěvníky místní i z širokého okolí a vy si na něm zahrajete na prodavače. A víte, co tam budete prodávat? – Patenty. Ano, tak jdeme na to.*

Organizace:

- Posazení do kruhu a rozhovor s Kačkou na téma povolání.
- Učitel připraví papírové tácky k prodeji a kasu, do které rozmění peníze, a zamkne. Klíče dostanou žáci před začátkem prodeje.

1. aktivita

Pomůcky: pastelky, psací potřeby, tvrdý papír

Zadání: vytvoření či vyištění cenovek (viz Příloha č. 21), přenos patentů na kulturní dům, aranžmá na svém stole, rozdání papírových tácků a kas

Popis aktivity: Ve třídě si žáci ve skupinách vytvoří, nebo jim učitel vytiskne cenovky na prodej. Po dokončení učitel společně s žáky přenesse patenty ze školy do kulturního domu. Každá skupinka si je tam naaranžuje na talíře, které dají ke svému stolu i s cenovkou. Následně učitel rozdá každé skupince papírové tácky a kasu s penězi. Žáci budou tedy připraveni své výrobky prodávat.

2. aktivita

Pomůcky: prostředky k úklidu

Zadání: úklid

Popis aktivity: Poté, co žáci prodají patenty, každá skupina si po sobě místo, kde prodávala, uklidí.

3. aktivita

Pomůcky: vydělané peníze, zástupce charity (po domluvě)

Zadání: předání peněz charitě

Popis aktivity: Nejdůležitější část projektu se odehraje také na koštu, a to v čase oběda. V tu dobu se peníze, které si žáci prodejem vydělali, veřejně předají (učitel i s žáky) nějaké charitě. Tu si předem učitel s žáky a ředitelem školy vyberou a pozvou na košt.

Ukončení dne:

Pomůcky: věci z koštu

Zadání: přenos věcí z koštu zpět do školy, umytí talířů, rozhovor s Kačkou (*Tak už na vás čekám. Jak se vám dnes pracovalo, když jste si vyzkoušeli zaměstnání prodavače? Chtěl by někdo z vás dělat toto povolání? A jaká byla pro vás komunikace s lidmi? Dokázali jste správně počítat a vracet peníze?*), případně doplňující otázky

Ukončení dne: Učitel s žáky sbalí veškeré věci a vezmou je zpět do školy. Talíře umyjí a půjdou si sednout do třídy, kde na ně bude čekat jejich kamarádka Kačka. Ve třídě se uskuteční rozhovor, v němž žáci i s učitelem a Kačkou probírají a hodnotí poslední den projektu.

Předpokládané vyhodnocení projektu:

Organizace:

- Projekt vyhodnotí učitel, dle toho, jak žáci pracovali.
- Sebehodnocení ze strany žáků. Doplnující otázky.
  - o *Jak se vám pracovalo ve skupinách? Bylo pro vás plnění úkolů těžké, nebo naopak lehké? Podíleli jste se na plnění úkolů a veškerých aktivit všichni? Líbil se vám tento projekt, který jsme společně realizovali? Zopakovali byste si něco podobného?*
- Předání peněz charitě a zpětná vazba žáků na otázky.
  - o *Jaký jste měli pocit, když jste mohli někomu pomoci? Cítili jste se potřební, nebo nějak jinak?*

Domníváme se, že tento projekt by mohl splnit očekávané cíle, které jsme si stanovili již v úvodu. Měli bychom naučit žáky vnímat všemi smysly krásy místa, kde žijeme, a jeho historické prvky, které jsou nedílnou součástí i nás samotných. Žáci si v projektu prohlubují spolupráci a komunikaci s vrstevníky, ale i cizími lidmi. Žáci pomocí projektu získávají poznatky vlastní (praktickou) zkušeností. Dále bychom mohli vytvářet ještě bližší kladný vztah k místu, kde žijí, a jeho blízkému okolí.

Během sestavování projektu jsme se chtěli někde inspirovat, ale zjistili jsme, že na téma týkající se místa, kde žijeme, není na internetu dostatek materiálů a inspirací. Každý projekt či pracovní list týkající se tohoto tématu si bude muset učitel nejspíš zpracovat pro svůj vlastní region sám, popřípadě dostat tipy od někoho jiného. I přes složité sestavování projektů si myslíme, že na toto téma, nebo v podobném duchu by mohl být projekt zpracován i do dalších ročníků. Neboť v každém věku je důležité znát informace především o místě, kde žijeme.

Závěr

Teoretická část měla za hlavní cíl definovat základní pojmy spjaté s diplomovou prací. Přesněji se jednalo o vymezení vyučovacího předmětu vlastivěda v návaznosti na RVP ZV, která je určena převážně žákům mladšího školního věku (tedy respondentům výzkumného šetření), jež jsem také charakterizovala. Dále jsem se zabývala shromažďování informací o mikroregionu Hornácko, definováním regionu a jeho dalších pojmů a prvků. Všechno jsem následně využila v rámci empirické části.

Diplomová práce se věnovala regionálním prvkům ve výuce vlastivědy na 1. stupni ZŠ v mikroregionu Hornácko. Hlavním cílem bylo ověřit znalosti žáků o mikroregionu. Dílčími cíli bylo zjištění, zda žáci dokážou určit, co je typické pro jejich mikroregion, v jakých oblastech mají žáci nejvíce nedostatků, zda jsou znalosti žáků v plnoorganizované a malotřídní škole srovnatelné a v poslední řadě sestavení didaktického testu.

V empirické části se stanovila výzkumná metoda – didaktický test, který jsem samostatně sestavila a následně použila k vyhodnocení výzkumného šetření. Pomocí toho se ukázalo, že znalost žáků o mikroregionu Hornácko je nedostatečná, neboť méně, než polovina žáků dosáhla v didaktické testu bodů odpovídajících osvojení učiva. Žáci mají o svém mikroregionu spíše podprůměrné znalosti. Naopak to nejdůležitější, tedy charakteristiku svého mikroregionu, znala většina žáků, až na pár výjimek. Dle našeho výzkumu jsme zjistili, že znalosti žáků malotřídních škol o mikroregionu Hornácko jsou znatelně lepší. Vyhodnocení cílů, které byly na začátku stanoveny, jsem tedy dotáhla do zdárného konce.

Jelikož význam regionu ve výuce vlastivědy je důležitý pro rozvoj znalostí a vztahu žáků k jejich okolí (regionu), rozhodla jsem se pro vytvoření námětu projektové výuky s využitím regionálních prvků. Dle mého názoru je praktická část, a tím zpracovaný námět na výuku největším přínosem do praxe jak pro žáky, tak učitele z mikroregionu Hornácko. Projekt byl zhotoven převážně jako reakce na podprůměrné výsledky didaktických testů, tedy pro větší propojení žáků s regionem a zábavnější výuku plnou vlastních zkušeností.

Závěrem však musím říct, že znalosti o regionu a s ním spjaté znalosti jeho okolí, historie či památek aj. nemají být pouhým výsledkem výuky, ale praktickým poznáváním žáků, jejichž impulz k poznávání vzniká již od útlého věku v rodině.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

BARTOŠ, Josef a SEDLÁČEK, Stanislav. *K významu výrazů region a regionální*. [Olomouc]: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1981

BARTOŠ, Josef; SCHULZ, Jindřich a TRAPL, Miloš. *Regionální dějiny: pojetí, poslání, metodika*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0865-1.

BARTOŠÍKOVÁ, Alena. *Krajinou Horňácka za prameny vod a písní*. Beroun: MH, 2008. ISBN 80-86720-40-1.

BROUČEK, Stanislav a JEŘÁBEK, Richard (ed.). *Lidová kultura: národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska*. Praha: Etnologický ústav Akademie věd České republiky v Praze a Ústav evropské etnologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v nakl. Mladá fronta, 2007. ISBN 978-80-204-1711-4.

CUŘÍN, František. *Regionální prvky ve vyučování českému jazyku*. 2. vyd. (v SPN 1.). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977.

CUŘÍN, František. *Vývoj českého jazyka a dialektologie: učebnice pro pedagogické fakulty*. 4. vyd. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). Praha: SPN, 1977.

ČASTOVÁ, V., GALEČKOVÁ, R., PETŘÍKOVÁ, M. *Kroje horňácké obce Velká nad Veličkou*. Boskovice: ALBERT, 2000.

FABIÁNKOVÁ, Bohumíra. *Didaktika prvouky*. Brno: Paido, Edice pedagogické literatury, 1995. ISBN 80-85931-03-6.

FROLEC, V., HOLÝ, D., JEŘÁBEK, R. *Horňácko: Život a kultura lidu na moravsko-slovenském pomezí v oblasti Bílých Karpat*. Brno: Blok, 1966.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5326-3.

KARLÍK, Petr; NEKULA, Marek a PLESKALOVÁ, Jana (ed.). *Nový encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2016. ISBN 978-80-7422-480-5.

- KLIMEŠ, Lumír. *Slovník cizích slov*. 7. vyd., V SPN vyd. 2., rozš. a dopl. Praha: SPN - pedagogické nakladatelství, 2005. ISBN 80-7235-272-5.
- KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky: 583 vybraných hesel*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3710-2.
- KRAUS, Jiří. *Nový akademický slovník cizích slov A-Ž*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1351-2.
- KUNC, K. *Vlastivěda pro posluchače učitelství 1. st. ZŠ*. Pdf Ústí nad Labem, 1988
- LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Lidové kroje z České republiky*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. ISBN 80-7106-293-6.
- LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2006. ISBN 9788024712840.
- MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315- 039-5.
- MAŇÁK, Josef, Štefan ŠVEC a Vlastimil ŠVEC, ed. *Slovník pedagogické metodologie*. Brno: Masarykova univerzita, 2005. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80- 7315-102-2.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. Třetí, upravené vydání (ve Vyšehradu první). Praha: Vyšehrad, 2017. ISBN 978-80-7429-797-7.
- MIČKA, Antonín. *Pěšinkami Horňácka: z historie protifašistického boje lidu na moravsko-slovenském pomezí*. Hodonín: Okresní výbor ČSPB, 1987.
- MIČKA, Antonín. *Školství v obci Louka: příspěvek k 100. výročí postavení školní budovy : 1891-1991*. Louka: Základní škola, 1991.
- MIČKA, Antonín. *Z dějin horňáckého školství a jeho osobností: (a také pohled na vývoj jednotlivých škol a jejich významné absolventy)*. Kozojídky/Louka [i.e. Boskovice]: Albert, 2011. ISBN 978-80-7326-187-0.
- MIČKA, Antonín; FUTÁK, Peter; HRBÁČOVÁ, Petra; JAGOŠ, Bohumil; ŠKOPIK, Michal et al. *Louka ve staletích*. Louka: obec Louka v nakladatelství Albert, 2016. ISBN 978-80-7326-268-6.

MINKS, Miroslav (ed.). *Horňácké slavnosti: 1957-2007 : [multimediální almanach]*. Velká nad Veličkou: Obec Velká nad Veličkou, c2007. ISBN 978-80-260-2401-9.

MIŠKERŤÍK, Jarek. *Horňácký zpěvník sedláckých*. Reprint 1. vyd. Velká nad Veličkou: Obec Velká nad Veličkou, 2010. ISBN 978-80-7326-180-1.

NAVRÁTILOVÁ, Katarína; BUJNOVÁ, Eleonóra a IVANOVIČOVÁ, Júlia. *Vlastiveda na I. stupni základnej školy: vybrané kapitoly z didaktiky vlastivědy*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa, Pedagogická fakulta, 2002. ISBN 80-8050-564-0.

PAJER, Jiří. *Čtení o Horňácku: dějiny, národopis, umění*. Strážnice: Etnos, 2013. ISBN 978-80-904622-8-1.

PÁSKOVÁ, Martina a ZELENKA, Josef. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. [Praha]: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2002

PAVLÍK, Jan. *Putování po rodném kraji očima vzpomínek*. Bohuslavice: ART mlýn, z.s. v nakladatelství Albert, 2017. ISBN 978-80-7326-280-8.

PAVLÍK, Vladimír, ŠALÉ, František a ŠALÉOVÁ, Václava (ed.). *Zápisky z Horňácka na přelomu z 19. do 20. století*. Boskovice: Albert, 2017. ISBN 978-80-7326-277-8.

PELIKÁN J., 2004: *Základy empirického výzkumu pedagogických jevů*. Univerzita Karlova, Karolinum, Praha.

PUGNEROVÁ, Michaela. *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-0532-8.

RAŠKOVÁ, Miluše. *Elementární učení o přírodě a společnosti od minulosti k současnosti*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1381-7.

SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Praha: Pedagogika Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.

TUPÝ, J. *Odborný časopis pro učitele základní školy Komenský*. Brno. 2003

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.

VAVRDOVÁ, Alena. *Didaktika vlastivědy*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2263-3.

VAVRDOVÁ, Alena. *Vybrané kapitoly k základům didaktiky vlastivědy*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998. ISBN 80-7067-800-3.

Internetové zdroje:

Didaktika velká. Online. BRNO KOMENIUM. Národní digitální knihovna. 1948. Dostupné z: <https://ndk.cz/view/uuid:3d7b4e40-bd97-11e4-b2e2-005056827e52?page=uuid:c7436c70-c27e-11e4-854f-5ef3fc9ae867>. [cit. 2024-02-08].

EISENBERG, Nancy; VALIENTE, Carlos; FABES, Richard A.; SMITH, Cynthia L.; REISER, Mark et al. The relations of effortful control and ego control to children's resiliency and social functioning. Online. *Developmental Psychology*. 2003, roč. 39, č. 4, s. 761-776. ISSN 1939-0599. Dostupné z: <https://doi.org/10.1037/0012-1649.39.4.761>. [cit. 2024-01-25].

<http://folklor.cz/encyklopedie/objekty1.phtml?id=122643>

https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Louka_HO_CZ_CoA.jpg

https://cs.wikipedia.org/wiki/V%C3%BDchodomoravsk%C3%A1_n%C3%A1C5%99e%C4%8Dn%C3%AD_skupina

<https://lidovyslovník.cz/index.php?dotaz=hudec>

<https://revize.edu.cz/files/rvp-zv-2021-s-vyznaceny-mi-zmenami.pdf>

https://slovník.seznam.cz/preklad/slovensky_cesky/gajdy

[\[slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=mikroregion&typ_hledani=prefix\]\(slov.abz.cz/web.php/hledat?cizi_slovo=mikroregion&typ_hledani=prefix\)](https://slovník-cizich-</p></div><div data-bbox=)

<https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/smuk>

https://wikisofia.cz/wiki/Kategorie:V%C3%BDvojov%C3%A1_psychologie

<https://www.cechuvdvur.cz/galerie>

https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf

https://www.edu.cz/wp-content/uploads/2023/07/RVP_ZV_2023_zmeny.pdf

<https://www.fler.cz/zbozi/manasek-panenka-katka-a-pasacek-frantik-v-kroji-9669454>

<https://www.google.com/maps/@48.907485,17.4833501,13z?entry=ttu>

<https://www.hcmlsupa.cz/texty-pisni/hornacke-sedlacke/mam-ja-milu.html>

https://www.hornacko.info/userfiles/image/Mikroregion%20Hornacko/mapa_mikroregion.png

<https://www.icvelka.cz/via-exploratorum>

<https://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>

<https://www.kudyznudy.cz/akce/hornacke-slavnosti-1>

<https://www.lidovakultura.cz/2019/03/01/b-28-jatelinka-do-vcelinka-i-z-velke-nad-velickou/>

<https://www.unesco-czech.cz/unesco-pamatky-nehmotne/>

<https://www.vevelke.cz/l/strazna-hurka/>

<https://www.youtube.com/watch?v=3Ltt39ur3OE>

https://www.youtube.com/watch?v=DldYBe-YY1k&list=PLzOJZnfbp68p_cj0uQWo9yyKuEQSZA1uF&t=14s

<https://www.youtube.com/watch?v=YTW5STAYBXg>

REGIONAL PRINCIPLES IN THE PRIMARY EDUCATION IN SLOVAKIA. Online. UHRINOVÁ, Miriam a ZENTKO, Jozef. Sveučilišni računski centar (Srce). 2010. Dostupné z: <https://hrcak.srce.hr/file/95953>. [cit. 2024-01-28].

Seznam obrázků

Obrázek 1 Zobrazení mikroregionu Hornácko v Jihomoravském kraji.

Seznam grafů a tabulek

Seznam tabulek:

Tabulka č. 1 Bodové ohodnocení jednotlivých položek

Tabulka č. 2 Bodové i procentuální ohodnocení osvojeného či neosvojeného učiva

Tabulka č. 3 Celkové zhodnocení didaktických testů ve všech školách

Tabulka č. 4 Celkové vyhodnocení testů v jednotlivých položkách

Seznam grafů:

Graf č. 1 Počty bodového ohodnocení didaktických testů v jednotlivých školách.

Graf č. 2 Úspěšnost a neúspěšnost didaktických testů.

Graf č. 3 Bodové ohodnocení položky č. 1 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 4 Bodové ohodnocení položky č. 2 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 5 Bodové ohodnocení položky č. 3 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 6 Bodové ohodnocení položky č. 4 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 7 Bodové ohodnocení položky č. 5 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 8 Bodové ohodnocení položky č. 6 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 9 Bodové ohodnocení položky č. 7 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 10 Bodové ohodnocení položky č. 8 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 11 Bodové ohodnocení položky č. 9 vyjádřené v procentech žáků.

Graf č. 12 Bodové ohodnocení položky č. 10 vyjádřené v procentech žáků.

Seznam příloh

Příloha č. 1 – nestandardizovaný didaktický test

Příloha č. 2 – didaktický test napsaný na 20 bodů

Příloha č. 3 – didaktický test napsaný na 4 body

Příloha č. 4 – kamarádka „Kačka“ (Kateřina)

Příloha č. 5 – mapa obce s vyznačenými místy, která mají žáci navštívit

Příloha č. 6 – recept na patenty k rozstříhání

Příloha č. 7 – uvítací dopis pro žáky

Příloha č. 8 – pracovní list

Příloha č. 9 – nástroj z muzea

Příloha č. 10 – druhý dopis od Kačky

Příloha č. 11 – třetí dopis od Kačky

Příloha č. 12 – znak obce Louka

Příloha č. 13 – obrys kapličky na namalování ornamentů

Příloha č. 14 – souhlas rodičů

Příloha č. 15 – vyznačená cesta z bodu A do bodu B, kterou mají žáci absolvovat

Příloha č. 16 – informace o „Strážné hůrce“

Příloha č. 17 – informace o „Hornáckých slavnostech“

Příloha č. 18 – tanec a píseň k naučení

Příloha č. 19 – tři písně k naučení

Příloha č. 20 – popsané části krojů

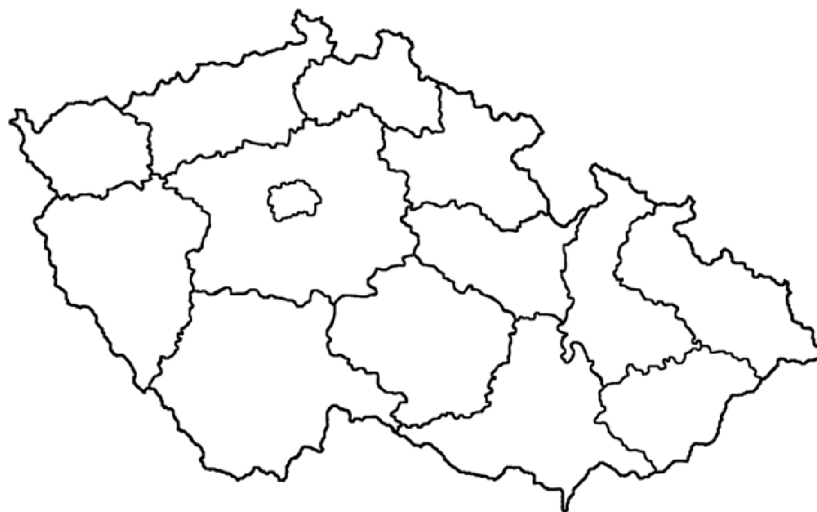
Příloha č. 21 – cenovka k prodeji

Přílohy

Příloha č. 1 – nestandardizovaný didaktický test (Zdroj: vlastní tvorba)

Didaktický test (práce s mapou)

- 1) Jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází mikroregion Horňácko? _____
Vybarvi tento kraj na mapě.

- 2) Pro mikroregion Horňácko je typické:
- a) nářečí, folklór, kroje
  - b) vinařství, hutnictví, kroje
  - c) nářečí, sklářství, hutnictví
- 3) Na úpatí, které chráněné krajinné oblasti se nachází Mikroregion Horňácko?
- a) CHKO Beskydy
  - b) CHKO Bílé Karpaty
  - c) CHKO Pálava
- 4) Jak se jmenuje nejvyšší hora Horňácka (Bílých Karpat)?
- a) Velká Javořina
  - b) Javorník
  - c) Velký Lopeník
- 5) Jak se nazývá říčka protékající Mikroregionem Horňácko? _____
- 6) V některé z obcí se nachází jedna z nejznámějších památek mikroregionu Horňácko, a to větrný mlýn. Ve které obci se nachází? Ve které pohádce jsme ho mohli vidět?

Název obce: _____

Pohádka, ve které jsme ho mohli vidět: _____

7) Jak se jmenuje tanec, který tancují samostatně muži z mikroregionu?

- a) valčík
- b) polka
- c) verbuňk

8) Hledej v mapě a napiš 4 obce, které patří do mikroregionu Hornácko.

---

9) Rozhodni o pravdivosti tvrzení.

Největší obcí mikroregionu Hornácko je Velká nad Veličkou. ANO / NE

Každoroční folklorní festival mikroregionu Hornácko se jmenuje Hornácké slavnosti. ANO / NE

Trubka patří mezi hudební nástroje cimbálových muzik. ANO / NE

10) Poskládej z přeházených písmen správný název částí ženského/mužského kroje.

UČÁRB

KRULOAD / CRUKEPL

KERCÁVU

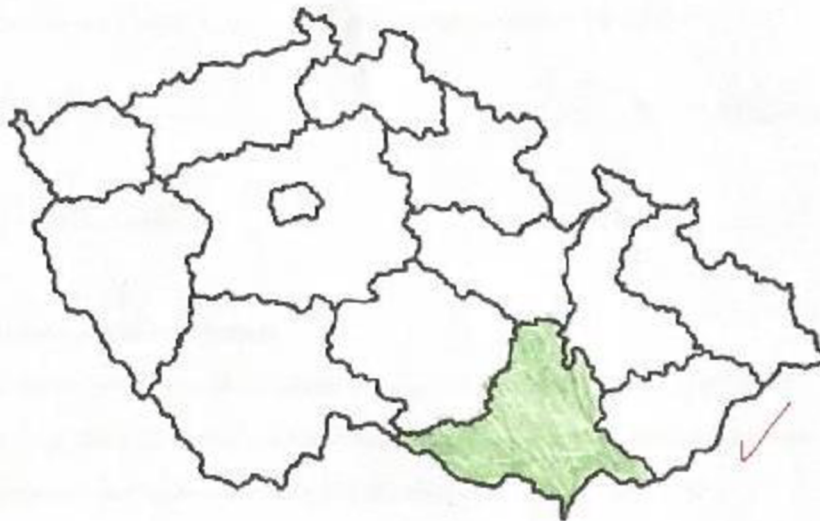
Napiš, od koho ses dozvěděl nejvíc informací o mikroregionu Hornácko?

Příloha č. 2 – didaktický test napsaný na 20 bodů

- 1) Jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází mikroregion Hornácko?
Vybarvi tento kraj na mapě.

Jihomoravský kraj ✓

- 2) Pro mikroregion Hornácko je typické:

- a) nářečí, folklór, kroje ✓
b) vinařství, hutnictví, kroje ✓
c) nářečí, sklářství, hutnictví

- 3) Na úpatí, které chráněné krajinné oblasti se nachází Mikroregion Hornácko?

- a) CHKO Beskydy
b) CHKO Bílé Karpaty ✓
c) CHKO Pálava

- 4) Jak se jmenuje nejvyšší hora Hornácka (Bílých Karpat)?

- a) Velká Javořina ✓
b) Javorník
c) Velký Lopeník

- 5) Jak se nazývá říčka protékající Mikroregionem Hornácko?

Velická ✓

- 6) V některé z obcí se nachází jedna z nejznámějších památek mikroregionu Hornácko, a to větrný mlýn. Ve které obci se nachází? Ve které pohádce jsme ho mohli vidět?

Název obce:

Blusilov ✓

Pohádka, ve které jsme ho mohli vidět:

O strážném kováři ✓

7) Jak se jmenuje tanec, který tancují samostatně muži z mikroregionu?

- a) valčík
- b) polka
- c) verbuňk ✓

8) Hledej v mapě a napiš 4 obce, které patří do mikroregionu Hornácko.

Lozba ✓

Velká nad Veličkou ✓

Kruka Věsta ✓

Lipov ✓

9) Rozhodni o pravdivosti tvrzení.

Největší obcí mikroregionu Hornácko je Velká nad Veličkou.

ANO / NE ✓

Každoroční folklorní festival mikroregionu Hornácko se jmenuje Hornácké slavnosti.

ANO / NE ✓

Trubka patří mezi hudební nástroje cimbálových muzik.

ANO / NE ✓

10) Poskládej z přeházených písmen správný název částí ženského/mužského kroje.

UČÁRB

RUBÁČ ✓

KRUĽOĎ / CRUKEPL

bedula, PRUŠEK ✓

KERCÁVU

RUKÁVCE ✓

Napiš, od koho ses dozvěděl nejvíc informací o mikroregionu Hornácko?

Z lucasů a od rodičů

20 b.

Příloha č. 3 – didaktický test napsaný na 4 body

- 1) Jak se jmenuje kraj, ve kterém se nachází mikroregion Horňácko?
Vybarví tento kraj na mapě.

~~Moravská Beskydy~~ X

- 2) Pro mikroregion Horňácko je typické:

- a) nářečí, folklór, kroje
- b) vinařství, hutnictví, kroje
- c) nářečí, sklářství, hutnictví

X

- 3) Na úpatí, které chráněné krajinné oblasti se nachází Mikroregion Horňácko?

- a) CHKO Beskydy
- b) CHKO Bílé Karpaty
- c) CHKO Pálava

X

- 4) Jak se jmenuje nejvyšší hora Horňácka (Bílých Karpat)?

- a) Velká Javořina
- b) Javorník
- c) Velký Lopeník

X

- 5) Jak se nazývá říčka protékající Mikroregionem Horňácko?

X

- 6) V některé z obcí se nachází jedna z neznámějších památek mikroregionu Horňácko, a to větrný mlýn. Ve které obci se nachází? Ve které pohádce jsme ho mohli vidět?

Název obce: _____ X

Pohádka, ve které jsme ho mohli vidět: _____ X

4b.

7) Jak se jmenuje tanec, který tancují samostatně muži z mikroregionu?

- a) valčík
- b) polka
- c) verbuňk

8) Hledej v mapě a napiš 4 obce, které patří do mikroregionu Horňácko.

_____ X	_____ X
_____ X	_____ X

9) Rozhodni o pravdivosti tvrzení.

Největší obcí mikroregionu Horňácko je Velká nad Veličkou.

ANO / NE ✓

Každoroční folklorní festival mikroregionu Horňácko se jmenuje Horňácké slavnosti.

~~ANO~~ / NE ✓

Trubka patří mezi hudební nástroje cimbálových muzik.

ANO / ~~NE~~ X

10) Poskládej z přeházených písmen správný název částí ženského/mužského kroje.

UČÁRB

KRULOAD / CRUKEPL

KERCÁVU

Mulbravě ✓   _____ X   _____ X   _____ X

Napiš, od koho ses dozvěděl nejvíc informací o mikroregionu Horňácko?

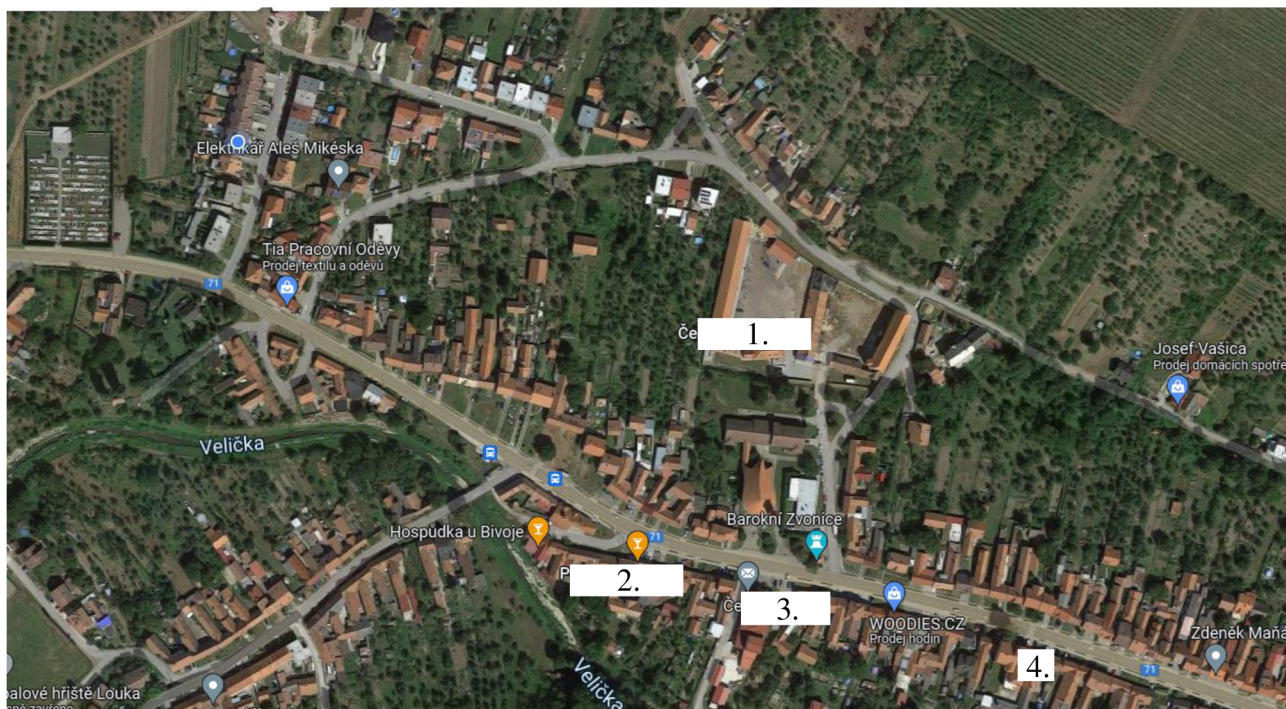
_____

Příloha č. 4 – kamarádka „Kačka“ (Kateřina) (Zdroj: <https://www.fler.cz/zbozi/manasek-panenka-katka-a-pasacek-frantik-v-kroji-9669454>)

Příloha č. 5 – mapa obce s vyznačenými místy která mají žáci navštívit
(Zdroj: <https://www.google.com/maps/@48.907485,17.4833501,13z?entry=ttu>)

PATENTY/LATY

Ingredience:

750 g vařených brambor
300 g polohrubé mouky
2ks vejce
špetka soli
sádlo

Na potřeni: různé druhy marmelád, povidla, tvaroh, povidla s mákem

Postup:

1. Uvařené brambory nastrouháme
2. Přidáme špetku soli, vejce, mouku a vypracujeme vláčné těsto
3. Z těsta, na pomoučeném vále tvoříme tenké placky
4. Placky následně pečeme na suché pánvi z obou stran, až se začnou tvořit hnědé puchýřky
5. Poté placky z pánve sundáme, potřeme z obou stran sádlem a z jedné strany natřeme jednou ze zvolených surovin na potřeni.
6. Stočíme a teplé či studené podáváme.

Příloha č. 7 – uvítací dopis pro žáky (Zdroj: vlastní tvorba)

Moji milý kamarádi, vítejte na Čechově dvoře v Louce. Chtěla bych vám sdělit něco málo k této stavbě a jejímu okolí, neboť patří mezi nejstarší pamětihodnosti v naší obci a váže se k ní nemalá historie. Dříve byla tvrz postavena jako renesanční zámek pro pány z Kunovic, V následujících letech však byl přestaven a využíván jako hospodářská budova až do jejího zchátrání. Dlouho se do ní neinvestovalo, až jednou část pozemku byla odkoupena a přestavěna na dnešní penzion s restaurací.

Nyní bych vás prosila, abyste se zašli podívat do muzea kde na vás čeká majitel který vám ukáže co se v muzeu nachází (uvidíte například staré zemědělské stroje, vybavení, aj.). Majitel vám při výkladu také sdělí informace, které budete potřebovat k postupnému vyplnění pracovního listu, který vám přikládám k dopisu.

Vaše Kačka.

PRACOVNÍ LIST – Louka, zajímavosti

Jméno + příjmení:

Datum:

1. Podle čeho nese penzion název Čechův dvůr?

---

2. Kam podle pověsti vedly tajné chodby z tvrze?

3. K čemu sloužila tvrz nejdelší dobu? Co se v ní chovalo?

4. Kolik litrů piva se uvaří v jednom tanku v Pivovaru?

5. Jak se jmenuje pivo po houslistovi a kterému se říká 11?

---

6. Tvar, jaké květiny má kostel v Louce? Nakresli.
(NAJDI NA OBECNÍM POČÍTAČI)

_____

7. Nalep znak obce Louka.

8. Kolik let má obec Louka? Správné zakroužkuj.

1800

976

200

200

200

9. Vypiš nejméně 3 tradice které se u v obci udržují.

_____
_____

10. Z kterého roku je první zmínka o obci Louka?

Příloha č. 9 – nástroj z muzea (Zdroj: <https://www.cechuvdvur.cz/galerie>)

Příloha č. 10 – druhý dopis od Kačky (Zdroj: vlastní tvorba)

Milý žáci, je možné že v pivovarnickém objektu jste ještě nikdy nebyli, ale od roku 2017 je pivovar nedílnou součástí naší obce a také ji díky svému pivu propaguje po celé republice.

Náš místní minipivovar byl provozován pouze doma a tehdy pouze vařili pivo v malých dávkách, které se však po stavbě objektu zvětšili.

Pro vás jsem si připravila pouze prohlídku, abyste viděli v jak velkých tancích se pivo musí vařit a jak dlouho. Nezapomeňte kontrolovat pracovní list, kdyby se v něm objevili další informace k vyplnění.

Než budete odcházet tak si od majitelů vezměte do skupinky etiketu na pivo, ještě se vám bude hodit.

A mějte nastražené uši, ať nezapomenete vyplňovat pracovní list.

Kačka

Příloha č. 11 – třetí dopis od Kačky (Zdroj: vlastní tvorba)

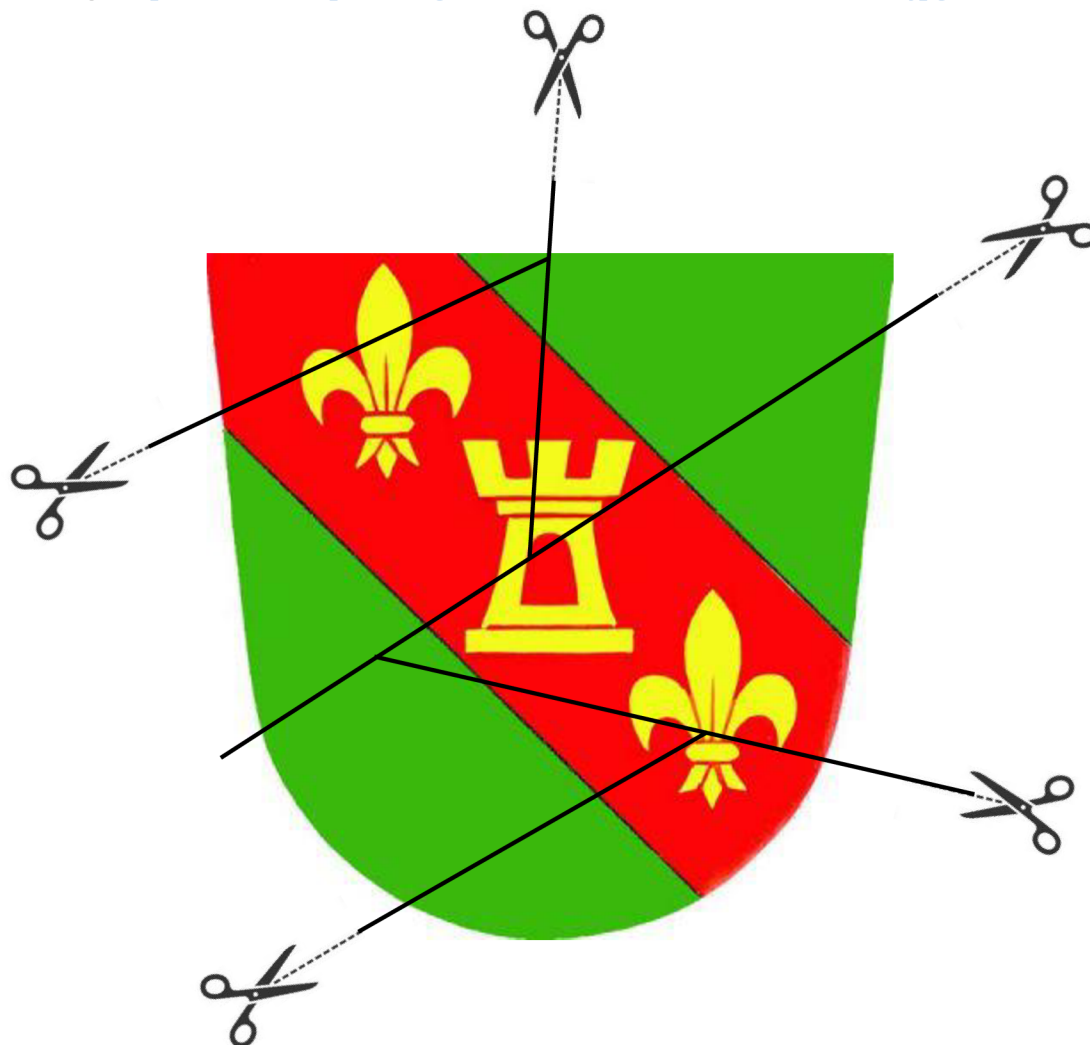

Děti tak vás tady čeká první návštěva knihovny a vyhledávání informací v knize „Louka ve staletích“ Dále si zkusíte také práci na obecním počítači a zaznamenání se do návštěvní listiny. Ověří, zda si pamatujete, jaký znak má naše obec a v neposlední řadě budete mít příležitost nahlédnout do obecní kroniky, ale opatrně je hodně stará, tak ať s ní něco neprovedete! Víte, že ke starým věcem se máte chovat s úctou. Poté se zúčastníte besedy, na které získáte další informace do pracovního listu. Tak se těšte, neboť mě samotnou zajímá, jestli se tu dozvím nebo naučím něco nového.

Vaše Kačka.

Příloha č. 12 – znak obec Louka

(Zdroj: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Soubor:Louka_HO_CZ_CoA.jpg)

Příloha č. 13 – obrys kapličky na namalování ornamentů (Zdroj: vlastní tvorba)

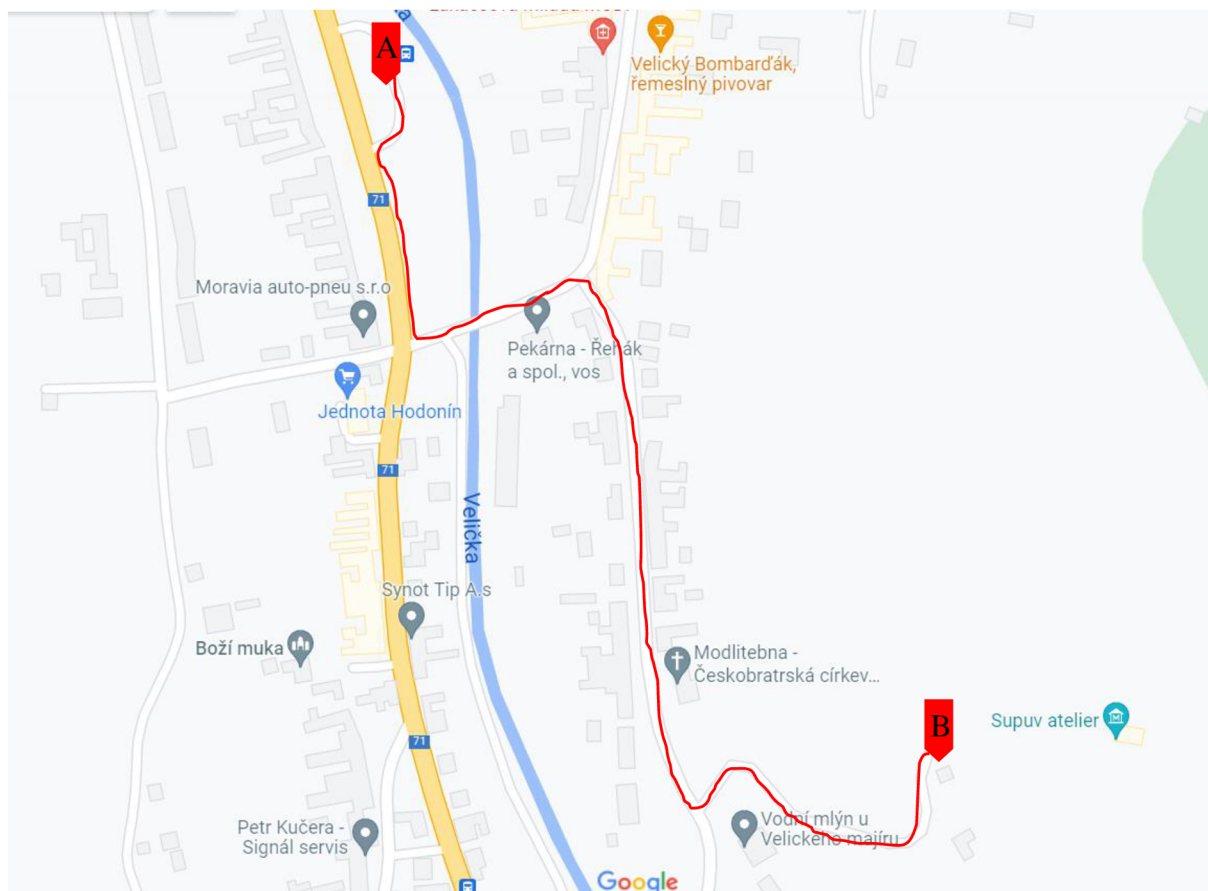
Příloha č. 14 – souhlas rodičů (Zdroj: vlastní tvorba)

Souhlasím s účastí mého syna (dcery) .....
na vzdělávacím školním výletu do Velké nad Veličkou dne ..... 20.....

V ..... dne .....

podpis zákonného zástupce.....

Příloha č. 15 – vyznačená cesta z bodu A do bodu B, kterou mají žáci absolvovat
(Zdroj: <https://www.google.com/maps/@48.907485,17.4833501,13z?entry=ttu>)

Jednou z dominant Velké nad Veličkou je ostrý kopec Strážná hůrka, který se tyčí nad obcí. Toto místo zaujímá v historii Velké nad Veličkou dlouhodobě významnou roli. Řekne-li se dnes Strážná hůrka, chápou lidé označení různě. Někdo za ním vidí pouze kopec, někdo areál pro konání Hornáckých slavností.

Nejdříve sloužila skutečně jako ochranné místo nad Velkou. Měli tam sloužily hlídky, které měly varovat před nájezdy Turků a různých loupeživých tlup. Později byl právě na tomto místě vybudován pavilon ke konání výstav obrazů. Za německé okupace v těžkých dnech si tam chodívali hornáčtí umělci tajně zahrát a zazpívat. Tyto schůzky daly jeden z prvních signálů ke vzniku pozdějších Hornáckých slavností. Strážná hůrka se postupně stala významným kulturním centrem Velké nad Veličkou a pravidelně hostila v letních měsících výstavy obrazů, kulturních či společenských akcí (koncerty, divadla, setkání mládeže).

Dnes se označuje budova jako Hornácký stadion, jehož střecha je používána jako pódium, ke kterému je přistavena divácká část, kde se dnes konají již zmiňované Hornácké slavnosti.

Od roku 1957 se každoročně v červenci se do Velké nad Veličkou sjíždějí tisíce návštěvníků, kteří si během desítek uměleckých vystoupení připomínají atmosféru dob dávno minulých a zároveň si pochutnávají na regionálních pochutinách či zkoušejí vlastní zručnost během tradičního Hornáckého jarmarku.

Součástí je již 65 let přehlídka autentického folklóru celého Hornácka provázená jarmarkem tradičních řemesel. V jednotlivých pořadech velkého folklórního svátku účinkují soubory, cimbálové muziky, skupiny a sólisté z Hornácka.

Příloha č. 18 – tanec a píseň k naučení

(Zdroj písně: <https://www.lidovakultura.cz/2019/03/01/b-28-jatelinka-do-vcelinka-i-z-velke-nad-velickou/>)

(Zdroj tance: https://www.youtube.com/watch?v=DldYBe-YY1k&list=PLzOJZnfbp68p_cj0uQWo9yyKuEQSZA1uF&t=14s)

Ža - la ja - te - lin - ku, cho - d'a

po vče - lín - ku, ja - te - lin - ka drob - ná,

na - ža - la ju do dňa.

*/: Žala jatelinku, choďa po včelínku, :/
/: jatelinka drobná, nažala ju dodňa. :/*

1. Mám já milú pěknú bílú a ona ňa sce

Mám já milú pěknú bílú a ona ňa sce,
a já ju také miľuju z celého srdce,
to je bože stvorení, k vypovědění není,
to je bože děvečka, jak ve vodě rybečka.

Očička má pěkné černé, líčka červené,
a krýža má pěkné rovné, jak vykresané,
rovno kráčá nohama, já pohlédám za něma,
krutí rytú děvečka, jak ve vodě rybečka.

2. Minári, šafári

Minári, šafári, minári, šafári,
z vašého mlýna, švarná děvčina vychází.

A já ju, neznám ju, a já ju, neznám ju,
ona má šaty, po samé paty z hedvábu.

3. A já mám konička vraného

A já mám konička vraného, na štyry noženky kutého,
on ňa pěkně nosí, po studeněj rosy, a já si, sednem si, na něho.

Enom ňa koničku pěkně nes, pres hory, pres doly, pres ten les,
dám ti podkověny, na štyry noženky, ešče dnes, ešče dnes, ešče dnes.

Příloha č. 20 – popsané části krojů (Zdroj: vlastní tvorba)

▪ MUŽSKÝ KROJ

Kabát/lajbl

Traslavice

Kordula

Mašle ke kroji

Šňůrkovica

Krojové boty

Bílý šáteček červeným vyšívání (jen pro svobodné)

Klobouk (ženatí bez péra)

▪ ŽENSKÝ KROJ

Vrch - opléčko

Jupka

Kordulka

Fěrtoch pracovní/sukňa

Fěrtoch sváteční

Spodek - sukňového typu

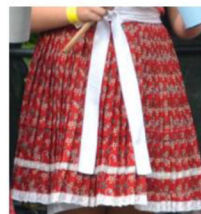
Rubáč

Šátek na rožky

Pantlení (shladění)

Fěrtůšek pracovní

Fěrtůšek sváteční

Fěrtůšek svatební

obojek

Rukávce

Šátek/vlíák

Krojové boty

Mašle do pasu

Příloha č. 21 – cenovka k prodeji (Zdroj: vlastní tvorba)

Kč / ks
